

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildning

Föräldrar och läxor

– en kvalitativ studie om föräldrars inställning till läxor

Angela Johansson
Åsa Bergqvist

Examensarbete om 10 poäng inom
lärarprogrammet, höstterminen 2006

Handledare: Barbro Johansson

Examinator: Ninni Trossholmen

Rapportnummer: HT06-1030-2

Abstract

Examinationsnivå:	Examensarbete 10 poäng, Nya Lärarutbildningen
Titel:	Föräldrar och läxor - en kvalitativ studie om föräldrars inställning till läxor
Författare:	Angela Johansson Åsa Bergqvist
Antal sidor:	39 sidor
Termin och år:	Höstterminen 2006
Institution:	Etnologiska institutionen, Göteborgs Universitet
Handledare:	Barbro Johansson
Examinator:	Ninni Trossholmen
Rapportnummer:	HT06-1030-2
Nyckelord:	Läxa, föräldrar, lärare, fritid, ansvar

Bakgrund:

Ett gott samarbete med föräldrar och pedagoger är viktigt för att kunna möta det enskilda barnet med rätt utmaningar. Läxor kan ses som en form av samarbete mellan hem och skola. Föräldrars tid, engagemang och kunskap om barnens skolarbete har stor betydelse för huruvida deras barn får något ut av läxor. Vi är dock medvetna om att föräldrar har många relationer och åtaganden som de skall sköta på sin fritid. Med denna bakgrund vill vi ta reda på hur föräldrar hanterar och upplever läxor.

Syfte och frågeställningar:

Syftet med föreliggande arbete är att belysa föräldrars inställning till läxor. Våra frågeställningar är bland andra:

- Hur många och vilken typ av läxor förekommer hos våra respondenter?
- Hur mycket tid anser föräldrar att läxorna får ta?
- Hur upplever föräldrar läxor?

Material och metod:

Vi har genomfört en kvalitativ studie i form av en kombinerad enkät- och intervjuundersökning, en så kallad metodtrianglering. Enkäterna har lämnats ut till föräldrar med barn i tre olika skolår. Vi har också tagit del av litteratur, artiklar, tidigare uppsatser och undersökningar om läxor.

Huvudresultat:

De flesta föräldrar är positivt inställda till läxor. De har dock synpunkter på läxornas utformning och de önskar att läxorna vore mer individanpassade än vad de är i dag. Vi har också fått reda på att de flesta föräldrar tycker att de i stort sett har lagom många läxor att hantera i hemmet per vecka. Vissa perioder tenderar läxorna dock att bli för många.

FÖRORD

Vi vill tacka alla föräldrar som har medverkat i undersökningen, dels fyllt i enkäten och dels ställt upp i intervjuer. Vi vill också tacka alla lärare för vänligt bemötande, generöst medhjälpande och intresse för vårt arbete. Dessutom vill vi tacka vår handledare som varit oss till stor hjälp. Utan dessa parter hade vi inte kunnat utföra vår undersökning.

Vi hoppas att arbetet ska vara en vägledning för andra lärare som funderar på vad föräldrar har att säga om barns läxor, men också att arbetet ska väcka tankar om läxor hos alla som läser vår rapport.

Vårt samarbete under de här veckorna har fungerat utmärkt och vi har i den inledande fasen av kursen till största delen arbetat gemensamt. I slutfasen av kursen, arbetade vi mer och mer enskilt vilket innebar att vi delat upp arbetet och utfört vår del på var sitt håll. Vi har under hela arbetets gång haft en tät kontakt via telefon och e-post vilket gjort att vi känner oss lika insatta i vårt arbete. Vi har tagit vara på att vi är två skilda individer med olika erfarenheter och använt detta på bästa sätt.

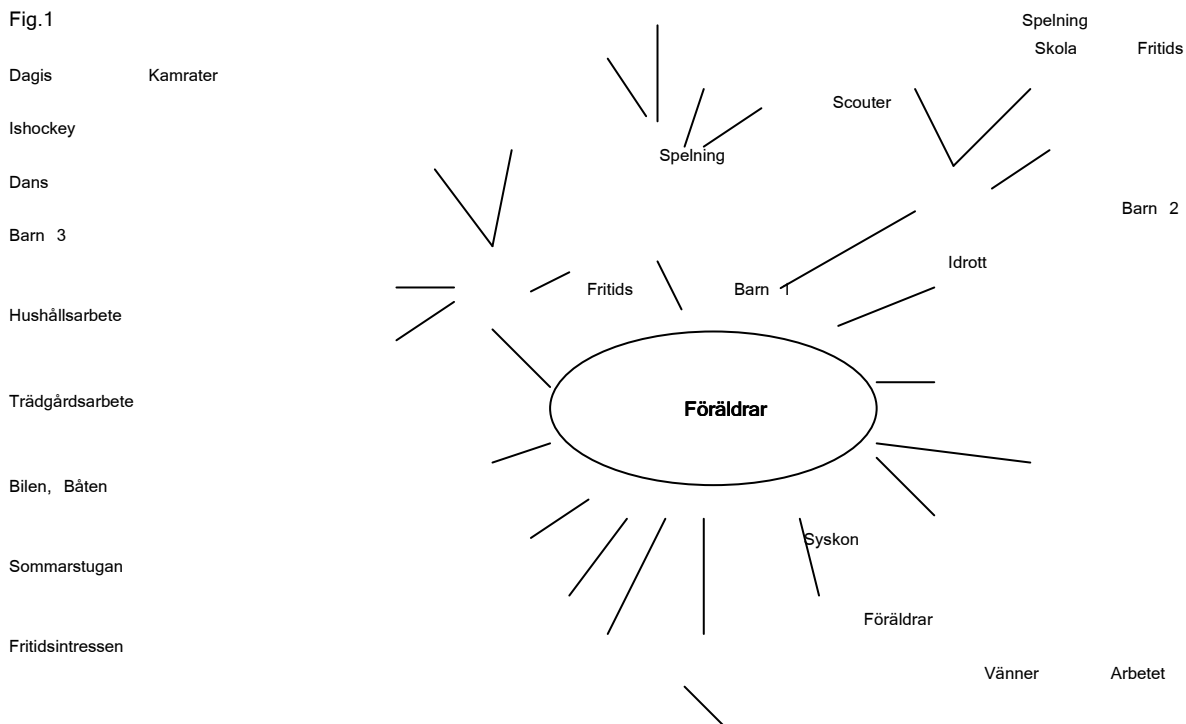
INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Abstract.....	1
FÖRORD.....	2
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	3
1 INLEDNING.....	4
2 SYFTE OCH PROBLEMFÖRMULERING.....	6
3 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER OCH TIDIGARE FORSKNING.....	6
3.1 Definition av begreppet läxor.....	6
3.2 Läxor i styrdokumentet.....	7
3.3 Tidigare forskning kring läxor.....	8
3.4 Läxor och behaviorism.....	9
3.5 Läxor ur ett sociokulturellt perspektiv.....	9
3.6 Läxor som kontroll- och maktmedel.....	10
3.7 Summering av teoretisk anknytning.....	11
4 MATERIAL OCH METODER.....	12
4.1 Enkäter.....	12
4.1.1 Urval.....	12
4.1.2 Utformning.....	12
4.2 Intervjuer.....	13
4.2.1 Urval.....	13
4.2.2 Utformning.....	14
4.3 Etik.....	14
5 RESULTAT OCH ANALYS.....	15
5.1 Antal och typ av läxor.....	17
5.2 Tidsfaktor.....	20
5.3 Läxors syfte.....	22
5.4 Ansvar.....	23
5.5 Föräldrars upplevelse av läxor.....	24
5.6 Generell inställning.....	25
5.7 Ytterligare synpunkter.....	27
6 DISKUSSION.....	28
6.1 Slutsatser.....	31
6.2 Konsekvenser för vårt kommande yrkesliv.....	31
6.3 Förslag på fortsatt forskning.....	32
7 LITTERATURFÖRTECKNING.....	33
8 BILAGOR.....	36
Bilaga 1 Missivbrev.....	36
Bilaga 2 Enkät.....	37
Bilaga 3 Intervjufrågor.....	39

1 INLEDNING

Den sista terminen på Lärarutbildningen vid Göteborgs Universitet ingår det att skriva ett examensarbete om 10 poäng. Examensarbetet syftar till att skapa ett vetenskapligt förhållningssätt till vår yrkesverksamhet. Vi vill med vårt examensarbete belysa föräldrars inställning till läxor. Deras inställning är av stor betydelse för oss i vårt framtida yrkesliv, då ett gott samarbete är av största vikt. Vi är utbildade för att arbeta i de tidigare skolåren, vilket gör att det naturligt blir en tät kontakt med barnens föräldrar. Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter är det föräldrarna som har "huvudansvaret för barnets fostran och utveckling" (Flising et al, 1996:9). Vi tycker därför att det är viktigt att få reda på föräldrarnas synpunkter på hur verksamheten i skolan bedrivs. Men det är också viktigt att hela tiden bejaka att det är pedagogerna som har kunskap om vilka medel som kan hjälpa barnen att nå läroplanens strävansmål. Denna pedagogiska profession gör att pedagogerna också är till för föräldrarna. Föräldrarna anförtror pedagogerna på skolan att deras barn ska nå de uppställda målen när de väljer en viss skola för sina barn. Ett sätt att visa för föräldrarna vad eleverna gör i skolan kan vara att ge barnet läxor. Skolan skall sträva efter ett samarbete med föräldrarna. Detta står uttryckligt i, Lpo 94, *Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmets*, riktlinjer: "I samarbete med hemmen skall skolan främja elevernas utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar" (1 kap §2:11) (Lärarnas handbok 2002). Föräldrar har rätt att välja utbildning för sina barn och dessutom ha ett betydande inflytande över undervisningens utformning. Det ligger också på föräldrarnas ansvar att stödja sina barn i deras skolarbete, men för att föräldrarna ska kunna göra detta, krävs att de vet hur arbetet i skolan är upplagt och vilken pedagogik som används (Flising et al, 1996: 9). För att sätta sig in i skolans arbete krävs tid och det är för de flesta familjer svårt att få tiden att räcka till allt. Lisbeth Flising har illustrerat detta i en bild som hon kallar för *Igelkotten*. Den visar alla relationer som varje förälder har, som spretiga taggar på en igelkott.

Fig.1

Vidareutbildning
(Fritt efter Flising's modell "Igelkotten" 1996: 24)

Dessa taggar är svåra att prioritera i någon turordning, då alla relationer har hög prioritet.

Enligt Flising (1996), är det belagt, att föräldrarnas attityd till skolan har betydelse för hur bra deras barn lyckas i skolan. Med detta i åtanke är det av stor vikt att vi pedagoger och föräldrar verkligen får till stånd ett fruktbart samarbete. "Läxor kan ses som en form av pedagogiskt samarbete mellan skola och hem" (Flising et al, 1996:147).

Sociologen Jens Qvortrup (1994:68) tar i ett kapitel upp hur barnen använder sin tid. Han menar att i familje- och kvinnosociologiska studier förmedlas ofta en syn på barn som handlar om att barn förbrukar mycket av föräldrarnas tid. Barn beskrivs också ofta som en belastning, trots att de också är känslomässigt ovärderliga för föräldrarna och nödvändiga i samhället i dessa sociologiska studier. Qvortrup menar dock att barnens sätt att använda sin tid har mening, struktur och en historisk förklaring. Barnen är i centrum för sina föräldrars omsorger, men Qvortrup menar att även om inte föräldrarna ägnar så mycket tid åt barnen som de skulle vilja, kan man inte belasta den enskilde föräldern för detta. Föräldrar måste ta hänsyn till många intressen, såsom försörjning med mera. Flisings schematiska bild *Igelkotten* (se fig.1) visar på detta som Qvortrup skriver om.

Läxor är ett omdiskuterat fenomen, inte minst idag år 2006, när den nyligen tillsatta borgerliga regeringen arbetar för att det ska bli hårdare krav i skolan. Genom att ge fler prov, betyg och läxor i skolan anser den borgerliga alliansen att svenska elever ska få bättre kunskaper än vad de har idag. Men i den offentliga debatten har man inte definierat eller problematiserat läxan som sådan. En del föräldrar har varken möjlighet eller de ämneskunskaper som krävs, eller orkar helt enkelt inte stödja sina barn i arbetet med hemuppgifter och läxor.

I en rapport som Folkpartiet har gett ut, *Leve pluggskolan* (2006), står det att Folkpartiet vill skriva in i läroplanen att läxor ska vara en naturlig del av skolundervisningen och samtidigt vill de förlänga skoldagen. Dessa nya förslag grundar Folkpartiet på en internationell undersökning som OECD gjort, som visar på att ”svenska elever pluggar minst i västvärlden”. En svensk femtonåring lägger i snitt 3-4 timmar mindre i veckan på skolarbetet än sina jämnåriga kamrater i andra länder” (Folkpartiet 2006:4). De menar att läxor är ett sätt att öka elevernas studietid. Läxorna är viktiga för att öka elevernas ansvarstagande och planering av sitt skolarbete. De är också bra för att ”knyta föräldrarna till skolarbetet” (Folkpartiet 2006:7). Den internationella undersökningen som Folkpartiet stödjer sig på, visar att det ges fler läxor i andra länder än vad det görs i Sverige. Av denna anledning anser Folkpartiet att många skolor borde öka mängden läxor.

En norsk läkare, Ståle Fredriksen, har skrivit en insändare till Aftonbladet, publicerad 30/9-05. I artikeln hävdar han att läxorna bryter mot mänskliga rättigheter och refererar till Barnkonventionens 24:e artikel. I den står det att alla barn har rätt till fritid och vila. Vidare menar Fredriksen att många norska skolbarn har längre arbetsdag än en del vuxna. Att barnen ska göra läxor som kanske tar 1-2 timmar om dagen efter skoltid tycker Fredriksen ödelägger barnens fritid och vila. Den norske läkaren hävdar därför att alla skolor bör bli läxfria. För i livet ska man lära sig mer än bara läxor, anser han.

Vårt val av inriktning på examensarbetet grundar sig på våra egna erfarenheter av läxor från egen skolgång och som förälder (en av oss har två barn i skolåldern), men också på litteratur vi läst. Bland annat har en artikel i *Lärarnas Tidning* (2005 nr 5:22) väckt tankar. Artikeln innehåller dels ett stycke med rektor Ulf Leo, som anser att läxor behöver diskuteras och regleras, samt med Ingrid Trägårdh, lärare i år 5, som inte ger några regelrätta läxor, men däremot hemuppgifter. Artiklarna följdes av några frågor till tre lärare, varav en särskilt fångade vårt öga: En klassföreståndare i år fyra, fick frågan ”Vad ger du för läxor?” och gav följande svar: ”Jag ger eleverna en läxa om dagen, fast inte från dag till dag. Dels för att de ska lära sig rutiner, dels för att de ska få en lugn stund med sig själva och föräldrarna.”

Vi har en känsla av att de flesta tar läxan för givet inom den svenska skolan, och vi tror att traditionen spelar in här. Att läxor har varit föremål för diskussion, vittnar en gammal lärarhandledning om. Lärarhandledningen, skriven av Sjöholm (1932:195), menar att man inte kan vara säker på att barnen får rätt slags hjälp i hemmet, och att resultatet därav skulle vara direkt motsatt det önskvärda. Visserligen kan man, menar Sjöholm, efter moget övervägande och stor förberedelse, ge läsläxan i form av överläsning, det vill säga man har

redan upprepade gånger läst texten i skolan. Hellsten (1997) har i sin genomgång av läromedel, konstaterat att läxan lyser med sin frånvaro i de flesta moderna lärarhandledningar.

Vi tycker att det är märkligt att läxor fortfarande har en självklar roll i skolan trots att denna styrning togs bort i pedagogernas styrdokument för 12 år sedan. Som blivande pedagoger tycker vi oss också kunna se en positiv utveckling av skolans verksamhet om man vågar tänka sig att arbeta med nya arbetssätt, som till exempel att avskaffa läxor. Eleverna får då tid efter skolan med sin familj på ett annat sätt, föräldrarna slipper agera hjälplärare efter sin arbetsdag och pedagogerna får mer tid till att planera och genomföra förhoppningsvis en ännu bättre pedagogisk verksamhet.

Med denna undersökning vill vi därför få inblick i föräldrars upplevelser av läxor, och hur de upplever att dessa tar deras fritid i anspråk. När vi vet vad föräldrar i allmänhet tycker om läxor, är det också lättare att som professionell pedagog att argumentera för sin uppläggning av undervisningen. I en undersökning som två lärarstudenter gjorde, framkom det att de intervjuade lärarna som deltog i undersökningen, upplevde att de flesta föräldrar ställde sig positiva till läxor (Svensson och Svensson, 2005:24). I vår undersökning frågade vi föräldrarna direkt om deras inställning till läxor.

2 SYFTE OCH PROBLEMFORMULERING

Vårt syfte är att belysa en grupp föräldrars inställning till och upplevelser av läxor med utgångspunkt i deras egen familjesituation. För att kunna uppfylla vårt syfte har vi ställt följande frågor:

- Vilket antal och vilken typ av läxor förekommer hos våra respondenter?
- Hur mycket tid anser föräldrar att läxorna får ta?
- Hur ser man på syftet med läxor?
- Hur ser ansvaret kring läxor ut?
- Hur upplever föräldrar läxor?
- Hur ser den generella inställningen till läxor ut?

3 TEORETISKA UTGÅNGSPUNKTER OCH TIDIGARE FORSKNING

3.1 Definition av begreppet läxor

Ordet läxa härstammar ifrån fornsvenskans *lektie*, och sedan 1520-talet fick det betydelsen *lexa*, läsning ur Bibeln, men även undervisning. Latinska ordet *lectio* betyder läsning, och ur det har vi ordet lektion. Idag är läxa synonymt med ordet hemuppgift, som enligt Nationalencyklopedin (1996:333) betyder avgränsad skoluppgift för hemarbete.

Begreppet läxor har historiskt sett en negativ klang, i ett bestraffande syfte: att *läxa upp någon*, *Nu ska jag ge dig en läxa!* (Nationalencyklopedin 1996:333). Läxa kopplades alltså ihop med någon form av bestraffning. Ofta fick man läxor av något slag, när man inte gjort det man skulle, eller inte uppfört sig på ett korrekt sätt. De användes för att inläring skulle ske i form av negativ förstärkning, så att man kom ihåg den negativa erfarenheten.

I Pedagogisk uppslagsbok finner vi följande definition: "läxa (äv. hemuppgift), mindre arbetsuppgift inom undervisningen som eleven får i uppdrag att göra på sin lediga tid" (1996:385). Där står vidare att målet med läxor är att eleven ska tränas i att arbeta självständigt samt att ta eget ansvar.

Jan-Olof Hellsten, forskare vid pedagogiska institutionen, Uppsala universitet, är en av de få forskare i Sverige, som kommit att intressera sig för läxor. Inför studien *Skolan som barn-arbete och utvecklingsprojekt* (2000), vill han göra en definition av begreppet läxa, men finner det svårt att på rak arm definiera vad en läxa är: "Det tycktes inte finnas något som utan motsägelse kunde definieras som läxa" (2000:122). Hans slutsats är, att man måste se läxan i ljuset av den kontext den ges i, för att kunna definiera den. Hellsten problematiserar även Pedagogisk Uppslagsboks definition, som han ifrågasätter: "Hur kan det vara ledig tid om man har en arbetsuppgift?" (2000:120)

Westlund (2004) har i sin studie försökt definiera vad en läxa är, genom att sammanställa elevers utsagor: "Läxor är något (uppgift) som tar tid av hem- och fritiden" (2004:43).

Själva skulle vi vilja föreslå en definition som skiljer mellan läxa och hemuppgift.

En läxa förknippar vi med något man tar hem och läser på, så att läraren skall kunna kontrollera att man gjort den. Det skulle också kunna vara att till exempel räkna ett antal sidor i en bok, som också rättas. Resultatet av en inlärd läxa är således i de flesta fall rätt eller fel. En hemuppgift, däremot, kan vara av mer praktisk eller resonerande karaktär. Om alla går hem och mäter hur många liter ett handfat rymmer, kommer de flesta att få ett divergerande resultat på grund av handfatets storlek, men alla svar kommer att vara rätt. Det är möjligt att man skulle kunna avdramatisera en del av läxorna, bara genom att använda ett annat ord för dem, som inte har den negativa laddning som ordet läxa har, åtminstone för de allra flesta.

I det här arbetet kommer vi att tala övergripande om läxor och då inkluderar vi alla de typer av hemuppgifter som kan förekomma, allt från dagliga läsläxor till mer praktiska hemuppgifter.

3.2 Läxor i styrdokumentet

Läxor finns inte nämnt i de styrdokument vi tittat på i *Läroplan för grundskolan* (Lgr 62, 69, 80) eller i Lpo 94. Men när det skrivs om skolarbete som är ämnat att göras hemma används begreppet hemuppgifter i stället. Vi kan alltså tolka att begreppet läxa har sina rötter ännu längre tillbaka men fortfarande används begreppet i dagens skola. I Lgr 62 fanns det tydliga riktlinjer för hur man ska förhålla sig till hemuppgifter. Där stod att hemuppgifterna ska öka ju äldre eleverna blir och att de är en huvudsaklig del i elevernas arbetsfostran, samtidigt som de är till för att eleverna ska befästa sina kunskaper och färdigheter (Skolöverstyrelsen 1962: 57). I nästa läroplan som kom, Lgr 69, föreskrevs det att hemuppgifterna helst bör vara frivilliga. Detta motiverades med att den fastställda timplanen gjorde att eleverna får tillräcklig undervisning i skolan och efter skolan skulle eleverna få tillfälle att återhämta sig. De frivilliga hemuppgifterna skulle heller inte ha karaktär av fakta- och färdighetsträning, utan i stället vara av en undersökande karaktär. Resultatet av dessa skulle användas för fortsatt arbete i skolan. I Lgr 69 gavs det också förslag på hur eleverna skulle kunna jobba med de frivilliga hemuppgifterna, individuellt eller i grupp (Skolöverstyrelsen 1969:69-71).

I Lgr 80 återfanns hemuppgifter som en självklar del av skolarbetet. Det stod att hemuppgifterna ska utformas efter skolans övriga arbetssätt och kan därför många gånger ha ett undersökande syfte. Som exempel i Lgr 80 gavs att intervjua föräldrar eller olika typer av undersökningar i samhället eller naturen. Vidare stod att de också skulle vara till för att befästa kunskaper och färdigheter. Dessutom skulle hemuppgifterna syfta till att eleverna skulle lära sig att ta ansvar för sina individanpassade uppgifter. Om det finns särskilda skäl till att eleverna inte hade möjlighet att utföra hemuppgifterna borde de ingå som en del i skolarbetet istället (Skolöverstyrelsen 1980:50).

När vår nuvarande läroplan, Lpo 94 togs i bruk, hade riktlinjerna för hemuppgifter tagits bort helt. Inte heller finns de nämnda i kursplanerna (Utbildningsdepartementet, 1994). Detta innebär att man som pedagog kan välja att inte använda sig av några läxor eller hemuppgifter.

I den nuvarande läroplanen finns dock heller inget som reglerar att man *inte* får använda sig av hemuppgifter eller läxor i sin undervisning.

3.3 Tidigare forskning kring läxor

Inför vår undersökning om läxor fann vi relativt lite relevant och aktuell forskning kring läxor, vilket stöds av både Hellstens (2000) och Westlunds (2004) studier. Litteraturen vi funnit har framför allt sitt ursprung i 1980-talet och känns därför inte helt aktuell. Mycket har hänt kring barns och föräldrars sociala situationer, både vad det gäller fritid och arbete. En stor del av den forskning som finns tillgänglig är från Storbritannien och USA, och det är tveksamt om deras forskning går att översätta till svenska förutsättningar. Dessutom inriktar sig den litteratur och forskning som totalt sett finns, framför allt på förhållandet lärare/läxor och elever/läxor. Läxor ur ett föräldraperspektiv tycks vara ett tämligen outforskat område.

Enligt Jan-Olof Hellsten (1997), har de flesta som har forskat kring läxor kommit fram till att läxor huvudsakligen har negativa effekter på elever och deras familjer. Vi har analyserat forskning som gjorts tidigare kring anledningar till varför pedagoger använder läxor.

I ett examensarbete som gjordes förra året av två lärarstudenter vid Göteborgs Universitet, (Svensson och Svensson 2005:22-23) framkom det att lärare ger läxor i dessa olika syften:

- Färdighetsträning för att befästa sina kunskaper genom repetition.
- Ett förberedande syfte för att väcka intresse för något de ska jobba vidare med i skolan.
- Ge eleverna tid till att färdigställa något som de inte hunnit göra i skolan.
- Eleverna ska lära sig att ta ansvar.

Ulf Leo (2004), rektor vid Flygelskolan i Lund, kom i sin magisteruppsats fram till att lärarna ger eleverna läxor för att tiden i skolan inte räcker till. En annan anledning är att lärarna känner press från föräldrarna att de ska ge läxor. Men samtidigt har inte lärare och föräldrar samma bild av varför barnen ska ha läxor eller vem läxorna är till för. Av detta resultat drog Ulf Leo slutsatsen att skoldagen måste förlängas för att eleverna ska kunna hinna med allt skolarbete på skoltid. Dessutom behöver de skolor som använder läxor, utarbeta en läxpolicy, där det tydligt framgår vad syftet är med läxor och vilka krav som ställs på lärare, elev och förälder (2004).

Ebbe Lindell (1990) forskare vid Lunds Universitet har skrivit en rapport om hur elevernas läxor, eller hemuppgifter, är utformade och vilka effekter dessa har på elever, deras fritid och familjeliv. Här presenteras olika undersökningar gjorda under 1970-talet som gällde om eleverna ansåg sig få hjälp i hemmet. De övervägande resultaten visar att de flesta eleverna i årskurs 7 som var med i undersökningarna, anser sig sällan eller ibland få hjälp med läxorna i hemmet. I en annan undersökning gjord av Ek & Pettersson (1985) i Lindell (1990) framkom det att av elever i årskurs 3-6 brukar tre av fyra få hjälp i hemmet med läxor. Ett annat resultat som Lindell redovisar handlar om på vilket sätt det lönar sig att läsa läxor i förhållande till hur mycket tid eleverna lägger ner. Resultatet som Lindell visar är "att det inte gör någon nytta alls att läsa läxor" (1990:24). Lindells sammanställning visar dock att arbetet i hemmet generellt inte upplevs som en besvärlig börda av barn, förälder och lärare. Det framkom också i rapporten att vettiga läxor kan bidra till en kontakt mellan hem och skola. Vidare rekommenderas det att föräldrarna bör få utbildning av skolan om hur de ska hjälpa sina barn för att föräldrarna också ska kunna känna sig delaktiga i skolarbetet.

I en rapport (Lindell, 1990) utgiven av Skolöverstyrelsen, beskriver man vad forskning fram till dess säger om läxor. Där redovisas en diskussion om att förnuftiga hemuppgifter skulle

innebära att barn inte får möjlighet att i lika stor utsträckning kunna ta del av det "skräp" (Lindell, 1990:27) som sprids via medieindustrin. Forskare konstaterar att tiden framför TV och video per vecka vida överstiger den tid barnen lägger på läxor. Rapporten är 16 år gammal och medieutbudet och dess tillgänglighet har ökat radikalt sedan dess. Vidare gör Lindell kopplingar till *en hemmets läroplan*, som diskuterades i USA på 1980-talet av bland andra Hawley et al (1984) (Lindell, 1990:27). Den gick ut på att man sökte skapa en stimulerande hemmiljö och ett föräldraengagemang som via samtal, diskussioner, gemensam läsning och så vidare, ledde till ett informellt lärande i hemmen. Rapporten nämner också Graue, Weinstein & Walberg (1983), som menar att bland de positiva effekterna av föräldrarnas engagemang som man får, återfinns också följande: "Den minskar den tid barnen slösar bort på TV och liknande medier" (Lindell, 1990:27).

Glasser (1996) poängterar också vikten av att föräldrarna bör inspireras att syssla med pedagogiska aktiviteter på ett lustfyllt sätt, utan krav. I hans resonemang om en *skola med kvalitet* får däremot inte läxor plats, eftersom han menar att allt form av tvång i skolan i förlängningen får negativa konsekvenser.

3.4 Läxor och behaviorism

Enligt vad som framkommit i enkät och intervjuer (se 5, Resultat och analys), är den största delen av de läxor som förekommit hos våra respondenters barn, av typen att kunna stava till enstaka glosor, ord och olika matematikuppgifter såsom att lära sig multiplikationstabellen. Respondenterna menade att uppgifterna ofta saknar sammanhang. När man betraktar detta, kan man se kopplingar till de tankar som behaviorismen står för. Den ser på kunskap som om den bestod av små delar som skulle drillas och nötas in, för att sedan infogas i ett större sammanhang. Man ville alltså gå från delarna till helheten, från det enkla till det komplexa. Enligt teorin motverkar repetition utsläckning, det vill säga glömska (Säljö, 2003:75). Om man känner till detta om denna teori, som bygger på forskaren B. F. Skinner och hans tankar om stimulus och respons, är det inte svårt att se en koppling till den vanligaste typen av läxor. Där lär man sig till exempel ett antal glosor, vilka kontrolleras med ett läxförhör eller prov, och så bockas så att säga kunskapen av (Shepard, 2005 i Thors Hugosson, 2005:86). Liknande tankar har Olga Dysthe. I hennes sammanfattning av vilka konsekvenser Skinners idéer får för undervisning, ingår bland annat att "Man måste ge täta test för att garantera full behärskning" (2003:35). Stimulansen för elevernas del skulle alltså vara att vara en som lyckas på testerna och kanske till och med får en guldstjärna i kanten. Numera har många forskare frångått denna teori till förmån från andra, där man vill gå från helheten till delarna och påpekar vikten av att placera lärandet i ett sammanhang, och inte som lösryckta delar. Det tycks vara svårt att skaka av sig det behavioristiska arvet när det gäller läxor.

3.5 Läxor ur ett sociokulturellt perspektiv

Hellsten går i en litteraturgenomgång igenom kurslitteratur i pedagogik för lärarutbildningen i Uppsala (1997:207). Endast på ett fåtal ställen hittar han några stycken som,oreflekterat, behandlar ämnet läxor. Vi har också, om än inte lika grundligt, sökt igenom vår kurslitteratur under tre år. Inte heller vi har kunnat finna någon diskussion om eller reflektion över läxor. Har de med ett ord nämnts, är det just som den vedertagna läxan, och man talar om den som om den var klart definierad och oproblematiserad.

Eftersom vi har kunnat se att ett behavioristiskt synsätt i mångt och mycket präglar läxor, är det intressant att titta närmare på den strömning som idag genomsyrar lärarutbildningen i Göteborg. Med att kunskapen är *situerad* menar Dysthe (2003:34), att kunskapen är invävd i

en historisk och kulturell kontext. Man skulle med andra ord kunna säga att kunskapen är situerad även om man gör sin läxa på egen hand i en lärobok, då man samspelar med bokens författare medan man studerar.

Säljö (2000:22) menar att man måste beakta följande tre samverkande företeelser om man vill förstå *lärande i ett sociokulturellt perspektiv*.

1. utveckling och användning av intellektuella (eller psykologiska/språkliga) redskap
2. utveckling och användning av fysiska redskap (eller verktyg)
3. kommunikation och de olika sätt på vilket människor utvecklat former för samarbete i olika kollektiva verksamheter

Det sociokulturella perspektivet går alltså i korthet ut på att "kunskap konstrueras genom samarbete i en kontext, och inte primärt genom individuella processer [vår kursivering]" (Dysthe, 2003:41).

3.6 Läxor som kontroll- och maktmedel

Eva Johansson (2005) har gjort en undersökning på uppdrag av Skolverkets myndighet för skolutveckling, som bland annat handlar om vuxnas syn på barn och det förhållningssätt de vuxna i den pedagogiska verksamheten har till barnen. I undersökningen kom Johansson fram till att de finns tre olika typer av atmosfärer i de trettio olika barngrupperna hon observerat. De tre atmosfärerna är *samspelande* atmosfär, *instabil* atmosfär och *kontrollerande* atmosfär. Barnens utveckling och syn på livet påverkas av vilken atmosfär de lever i och Johansson menar att dessa olika atmosfärer går att hitta i alla skolår. Vi menar med stöd av Johansson forskning att det hela handlar om en medvetenhet i skolans arbetslag och organisation om vilket förhållningssätt man skall använda i mötet mellan barn/ungdomar och vuxna. Vidare karakteriserar Johansson den samspelande atmosfären som att de vuxna är närvarande i barns värld, är lyhörda, och att barnen tillåts att överträda gränser. Den instabila atmosfären visar upp en vänlig distans till barnen, ett tillkämpat lugn och motsägelser. I en kontrollerande atmosfär handlar det om ordning och behärskning samt en ständig maktkamp, enligt Johansson (2005).

Eftersom det, enligt Ulf Leo (2004), per definition krävs en kontroll av läxor, så kan man påstå att skolor som använder läxor (i ett kontrollerande syfte) också genomsyrar verksamheten med en kontrollerande atmosfär. Leo menar att det ofta följer en läslapp med barnens läsläxa där föräldrarna ska fylla i att de lyssnat på sitt barn. Detta kan man se som ett sätt för skolan att kontrollera om föräldrarna har tagit sitt ansvar. Läxor är således ett sätt för skolan att ha makt över barnens och föräldrarnas fritid, enligt Leo (2004). Johansson har inte lagt några värderingar i vilken atmosfär som är den bästa för barnen, utan endast kategoriserat de olika atmosfärerna som hon har stött på genom undersökningen.

En samspelande atmosfär som Johansson talar om kan vara att våga släppa makten över barns fritid och lita på att de lär sig, av egen lust och fri vilja, även utanför skolan. Alltså att eleverna lär för sin egen skull och inte för att det ska kontrolleras. Leo (2004) tar i detta sammanhang upp elevernas läsning, vilken han menar, per definition inte är en läxa eftersom den inte ska kontrolleras. Dock anser Leo att alla vuxna i hem och skola bör hjälpa barnen med att läsa, utan att det finns något kontrollkrav från skolans sida. Författarna till *Respekt för läraryrket - om lärarens yrkesspråk och lärareetik*, Colnerud och Granström, visar på den makt att bestämma över andra som lärare besitter, men som vi inte alltid tänker på. Enligt dem har lärare till exempel makt att korrigera andra offentligt, vem man får sitta bredvid, hur och med vem man ska arbeta, om man får gå på toaletten och så vidare. Dessutom "...bestämmer lärare också över föräldrar, t.ex. genom metoden att föräldrar skall läsa en kvart om dagen med sina

barn" (2002:157). (Jämför med Leos tidigare resonemang.) Man vill med detta göra oss uppmärksamma på det ojämlika i relationen lärare/elever och lärare/föräldrar. Som lärare bör man ta konsekvenserna av detta och vara noga med sina etiska avvägningar om hur man kan och bör utnyttja sitt övertag över hela familjer. I Lärares yrkesetik finner man följande: "Lärare förbinder sig att i sin yrkesutövning /.../ verka för att upprätthålla förtroendefulla relationer med eleverna och med deras föräldrar/vårdnadshavare och vara lyhörda för deras synpunkter." (Läraryrkesetik, 2002:133)

Skolan eller andra allmänna institutioner för barn har inte grundats först och främst för barnens skull, menar Qvortrup (1994). Och om vi blickar tillbaka i historien fanns på 1800-talet tankar om att man ville fostra barnen för att möta industrialiseringens behov av arbetskraft, samtidigt som man såg att skolan var en plats för barnen att vara på, medan föräldrarna tog plats i den framväxande tillverkningsindustrin. 1842 kom ett riksdagsbeslut på instiftandet av en allmän folkskola, även om det enligt den pedagogiske forskaren Egidius skedde på, som han säger, "något oklara grunder" (2001:52). Francis Bacon, 1600-talsfilosof, konstaterar att *kunskap är makt* och man kan väl tänka sig att förandet av en folkskola var ett sätt att kontrollera dels vad som lärdes ut och dels att barnen danades till den fogliga arbetskraft man behövde. Egidius gör en intressant redovisning av hur den moderna svenska skolan sedan vuxit fram. Bland annat hänvisar han till 1946 års skolkommision, som ville komma bort från den, som man menade, mörka medeltidens pedagogik. Den byggde på lydnad, läxplugg och aga, och undervisningsmetoden var utantilläsning och förhör (2001:51). Visserligen kan man konstatera att agan försvunnit, men trots skolkommisionens goda intentioner, kan vi se att en del av det andra fortfarande är högst levande i den moderna svenska skolan.

3.7 Summering av teoretisk anknytning

Läxor har historiskt sett en innebörd som har att göra med någon form av bestraffning. Idag får ordet, enligt Hellsten (1997), olika definitioner beroende på i vilken kontext den finns i. Läxor och hemuppgifter används ofta i folkmun som synonymer till varandra men ibland menas olika saker med de olika orden. Detta gör att läxbegreppet blir mer komplicerat än vad det till en början verkar vara. Läxor används idag i de flesta skolor, trots att det inte ingår som ett officiellt uppdrag. Vi har med den teoretiska anknytningen kunnat visa ett historiskt perspektiv på varför läxor har haft en betydande roll i skolan: dels genom reglerande styrdokument som reglerat detta och dels genom en maktstruktur i samhället som vilade på att disciplin och ordning var viktigt i skolan. Läxor kunde då användas som en bestraffning om inte reglerna åtföljdes. De forskningsrapporter som vi har behandlat, har visat att läxor mest har negativa effekter, om några effekter alls. Av teoribakgrunden framkom det att lärare och föräldrar har olika föreställningar om varför barnen skall ha läxor. Ofta verkar läxor ha ett samverkande syfte med hemmen, där föräldrarna har en betydande roll genom att stötta och hjälpa sitt barn med läxorna. Ett gott samarbete mellan hem och skola är av största vikt eftersom båda parter ska hjälpa barnet/eleven att utvecklas inom alla områden. Av denna anledning anser vi det nödvändigt att ta reda på vad föräldrar har för åsikter kring läxor, för att samarbetet mellan hem och skola kan utvecklas åt rätt håll. Förhoppningsvis kan vår undersökning ge oss nya kunskaper om hur pedagog och förälder kan utveckla en samsyn och ett fruktbart samarbete kring barnens/elevernas eventuella läxor.

4 MATERIAL OCH METODER

Vi har sökt svaren på våra frågor i en kvalitativ enkät och i intervjuer med föräldrar med barn i år 2, 4 och 6. Vi har också sökt hitta kopplingar till vårt arbete i litteratur och tidigare forskning kring vårt ämne. För att få en, för denna begränsade tidsrymd, hanterbar mängd information, gällde det att tänka igenom konsekvenserna av insatsen innan vi påbörjade arbetet. Dessutom ville vi försöka vara trogna syftet och stringenta i tänkandet kring detta. I samråd med vår handledare kom vi fram till att en kombination av enkäter och intervjuer skulle vara bästa metoden för att uppnå vårt syfte. Med enkäten ville vi kartlägga ett större antal föräldrars situation, medan vi med intervjuerna hoppades kunna få reda på mer djupgående varför de svarade på enkäterna som de gjorde. Därför utgick vi ifrån enkätens frågor när vi formulerade intervjuernas dito.

4.1 Enkäter

Franska ordet enquête betyder ordagrant rundfråga, vilket också skulle kunna gälla då man gör intervjuer. I vårt språk menar man dock att en enkät är frågor man besvarar på egen hand. (Trost, J. 2001:9) Vår avsikt med enkäter var att nå ett större antal respondenter, utan att för den skull ha för avsikt att göra en direkt kvantitativ undersökning. Nedan följer en beskrivning av vårt tillvägagångssätt vid urvalet och utförandet av enkäterna.

4.1.1 Urval

Eftersom vi redan hade kontakter i området där en av oss gjort sin verksamhetsförlagda utbildning, VFU, beslöt vi oss för att göra vårt urval av respondenter i dessa områden. Detta urval gjorde vi för att snabbt kunna nå ut med vår enkät. Genom en kontakt fick vi hjälp att nå föräldrar i år 2, 4 och 6, en klass i vardera år. Vi delade ut 61 enkäter: 17 stycken i år 6, 23 stycken i år 4 och 21 stycken i år 2. De klasser vi nådde med vår enkät har dessutom rykte om sig att vara bra på att lämna in uppgifter och svar till sina klassföreståndare. Detta kan tolkas som att föräldrarna i dessa klasser rent generellt är mycket engagerade i skolan, vilket också kan ha påverkat utfallet och den höga svarsfrekvensen.

Enkäten delades ut i år 2 och 6 en måndag och samlades in fredag samma vecka. I år 4 delades enkäterna ut på en fredag och samlades in nästföljande fredag.

4.1.2 Utformning

Eftersom vår studies syfte var att försöka belysa föräldrars inställning till läxor, var det mer lämpligt med en mer kvalitativ studie än en rent kvantitativ. Den grupp respondenter vi kom att nå med enkäten, var dessutom för liten för att vi ur den skulle kunna utläsa ett statistiskt säkerställt resultat. Några av frågorna i enkäten (se bilaga 2) är dock av kvantitativ karaktär, varför vi ändå har valt att räkna samman hur många som valt de olika svarsalternativen. Detta är också ett sätt att få syn på eventuella mönster, vilka vi tillsammans med intervju svaren och litteraturen kan försöka att tolka.

Vi gjorde först en sammanställning av alla frågor som vi tyckte kunde vara intressanta att ställa till föräldrar. Dessa frågor har sitt ursprung i tidningsartiklar vi läst, Ica-kuriren (2004 nr 35) samt Lärarnas Tidning (2005, nr 5), lärare och föräldrar vi pratat med, men också från våra egna erfarenheter och förförståelser. Bland dessa valde vi ut ett antal frågeställningar som dels lämpade sig att besvaras i enkätform, dels skulle belysa olika delar av situationen

kring läxor. Formuläret fick en hög grad av strukturering, i den mening att frågorna rörde det ämne vi valt att fokusera, samt att frågorna hade fasta svarsalternativ (Trost, 2001: 57). Dock lämnades vid några frågor plats för andra alternativ, motiveringar och egna synpunkter.

Genom inledande frågor i enkäten tog vi reda på föräldrarnas sociala bakgrund i form av kön, utbildning, antal barn, ålder och så vidare (se bilaga 2). Detta för att vi skulle kunna göra ett representativt urval till intervjuerna och för att få en konkret bild av vilka föräldrarna i undersökningen var. Sist i enkäten bad vi de föräldrar som kunde tänka sig ställa upp på en intervju, lämna namn och telefonnummer eller e-postadress.

Med enkäten följde ett missivbrev, där vi i korthet redogjorde för oss själva och undersökningen (se bilaga 1). Föräldrarna fick också ett kuvert att lägga sitt svar i, för att ingen, varken elever eller lärare, skulle kunna ta del av vad en förälder svarat.

4.2 Intervjuer

Steinar Kvale (1997) ger en inblick i vad det innebär att använda sig av intervjun som forskningsmetod. Han påpekar att ordet metod har den grekiska innebörden "en väg som leder till målet" och att det man gör, det vill säga samtalar kring ett ämne, kommer av latinets "att vandra tillsammans" (1997:12). Han menar vidare att forskningsintervjun är ett professionellt samtal "vars syfte är att erhålla beskrivningar av den intervjuades livsvärld i avsikt att tolka de beskrivna fenomenens mening" (1997:12).

Den sociokulturella teorin (se även 3.5) bygger på att lärandet är situerat, alltså att vi skaffar oss nya kunskaper utifrån vår egen förståelse för fenomenen och i samspel med andra människor, som säkert har en delvis annan förståelse för desamma. Miljön som omger oss i detta möte, är av betydelse för vad vi får med oss vad nya kunskaper anbelangar (Dysthe, 2003:42). I denna interaktion skaffar vi oss nya kunskaper att lägga till våra gamla. Kanske måste vi revidera det vi tidigare hade tagit för en sanning, i och med att nya insikter drabbat oss i mötet med den andre. Ur denna synvinkel går den kvalitativa forskningsintervjun och det sociokulturella perspektivet hand i hand.

För att vi skulle ha ett hanterbart material att jobba med efter intervjun valde vi att spela in alla intervjuer på band. Vi frågade dock vid varje intervju om denna metod var accepterad av våra respondenter, vilket den alltid var. Att föra anteckningar under hela intervjun kunde vara ett alternativ men vi bedömde att detta kunde störa intervjuproceduren. Dock förde en av oss korta noteringar under intervjun, ifall något skulle gå fel med bandinspelningen.

Kvale skriver om att transkribera: "Genom att försumma utskriftsproblemet blir intervju-forskarens väg till helvetet stenlagd med utskrifter.../Utskriften är frusen i tiden och abstraherad från sin grund i ett socialt samspel.../Att transkribera innebär att transformera, att ändra från en form till en annan" (1997:152). "Utskriften är en bastard, en hybrid mellan en muntlig diskurs som utvecklas över tiden, ansikte mot ansikte..." (1997:166). Vi valde trots dessa avskräckande ord att transkribera de intervjuer vi gjorde. Dessa skrevs ut ordagrant för vår egen skull och för att vi skulle kunna återge exakta citat. Utskrifterna, tillsammans med band och våra egna noteringar i minnet, fick bli underlag för intervjuernas del i arbetet med resultat och analys.

4.2.1 Urval

Som nämnts i 4.1.2, frågade vi föräldrarna i enkäten om vi fick kontakta dem för en intervju. De som var villiga att göra detta lämnade namn, telefonnummer och/eller e-postadress. Av de 15 som var positiva till en intervju, gjorde vi ett medvetet urval. Vi försökte få en spridning vad beträffar i första hand generell inställning till läxor, i andra hand antal barn, i tredje hand kön, i fjärde hand utbildning och i femte hand i urvalsordningen behandlades respondenternas

civilstånd. Vårt mål var att få ett urval som skulle kunna representera de 51 enkäter som inkommit. Detta visade sig dock svårt att genomföra så att alla kategorierna blev procentuellt representerade, eftersom de 15 respondenter som kunde tänka ställa upp på en intervju inte var representativa för alla enkätsvar. Tydligast kanske detta märks i att tre av fyra vi intervjuat har högskole- eller universitetsutbildning. Cirka hälften av alla dem som besvarat enkäten hade gymnasieutbildning, medan nio av de 15 som kunde komma i fråga för en intervju, hade högre utbildning. Eftersom vi hade andra urvalskriterier som vi prioriterat före grad av utbildning, blev representationen enligt utbildningskriteriet inte helt rättvis. Vi gjorde en rangordning av de 15 vi hade att välja på och utsåg en ersättare till de förstahandsval vi hade valt utefter våra uppsatta kriterier. Våra fyra förstaval kontaktades, varav en person endast hade möjlighet att medverka på en telefonintervju. Vi valde att ändå försöka hålla den intervjun, då man får anta att om man ställer sig till förfogande har man åsikter om ämnet som man gärna vill framföra. Vi ansåg det etiskt oriktigt att avboka intervjun.

Respondenternas vilja att ställa upp på en intervju kan naturligtvis ha konsekvenser för utfallet. Sannolikt får vi inte tillgång till föräldrar som inte tagit ställning till hur de ser på läxor eller inte anser sig ha tid eller möjlighet att ställa upp, oavsett ställningstagande.

4.2.2 Utformning

Om ledande frågor: "Det centrala är alltså inte huruvida intervjufrågorna ska vara ledande eller inte ledande, utan *var* frågorna ska leda och huruvida de kommer att leda i relevanta riktningar och skapa ny, vederhäftig och intressant kunskap" (Kvale, 1997:146). Vi har trots detta försökt hålla oss sakliga i utformandet av frågorna, detta för att respondenterna inte ska uppleva att vi lägger orden i munnen på dem. Intervjufrågorna bygger vidare på de enkätfrågor vi ställde tidigare. Vår avsikt med detta var att ytterligare fördjupa oss i den övergripande frågeställningen.

Vi fick tillfälle att hålla våra intervjuer på eftermiddagarna i ett klassrum på VFU-området. Vi valde dock att anpassa oss efter våra respondenters önskemål, varför vi endast kom att ha en intervju just där. En kom att hållas på respondentens arbetsplats, en i respondentens hem och en via telefon. Det finns både för- och nackdelar med att låta respondenten välja plats för mötet. Ur jämförelsesynpunkt hade det kanske varit bättre att situationen hade sett likadan ut vid alla tillfällena, men å andra sidan kan man också hävda att respondenten känner sig mer trygg och mer benägen att öppna sig för våra frågor om hon/han valt plats. Vi bedömde att vårt syfte med intervjuerna, att ta reda på hur föräldrar ser på läxor, inte skulle ta skada av att vi anpassade oss efter respondenterna.

"Ju spontanare intervjuproceduren är, desto större blir sannolikheten för att man erhåller spontana, livliga och oväntade svar från intervjupersonens sida. Och vice versa: ju mer strukturerad intervjusituationen är, desto lättare blir det senare under analysstadiet att strukturera intervjun"(Kvale, 1997:121). Med tanke på den tid vi hade till förfogande för den här undersökningen, behövde vi gå efter det senare alternativet, det vill säga en mer strukturerad intervju, trots att det förstnämnda alternativet lät mer som en utmaning.

Eftersom intervjun byggde på enkäten, var det viktigt att vi läste på vad respondenten redan svarat i enkäten, så att vi i möjligaste mån knöt an intervjun till respondentens erfarenhet.

4.3 Etik

I detta stycke kommer vi att behandla hur man etiskt bör förhålla sig när man planerar och genomför en undersökning, samt vilka konsekvenser man i förlängningen kan tänka sig. *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning* är en regelsamling som Vetenskapsrådet har utformat. Den tar upp fyra etiska huvudkrav som man

ska uppfylla vid forskning: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Informationskravet talar om att när man vill genomföra en undersökning är det viktigt att man är tydlig med vem man är, vilket syfte man har med undersökningen, att det är frivilligt att medverka och hur den kommer att publiceras. I vårt fall kunde kanske missivbrevet (se bilaga 1) varit ännu tydligare på detta område och innehållit uppgifter om vår kursbenämning och om hur vår handledare hade kunnat nås. Samtidigt bör inte informationen vara för lång och ta för lång tid att läsa igenom. Vissa kan då lägga hela undersökningen åt sidan för att de inte har tid eller ork att läsa igenom allt. Vi drog lärdom av detta och utformade en information om detta som vi gav de fyra respondenterna som deltog i intervjuer.

Samtyckeskravet handlar om att de personer som man vill ha information ifrån har givit sitt samtycke till detta. Vi ansåg samtyckeskravet blev uppfyllt i och med att deltagarna returnerade en ifylld enkät.

Konfidentialitetskravet säger att det är viktigt att respondenterna känner sig trygga i att deras personliga uppgifter inte röjs. Personuppgifter ska därför behandlas på ett sätt som gör att uppgiftslämnarna inte kan identifieras av utomstående och att forskarna har tystnadsplikt. Eftersom vi ville få personuppgifter från föräldrarna för att kunna nå dem för en intervju ansåg vi att det var av vikt att behandla ifyllda enkäter konfidentiellt. Av denna anledning skickade vi med ett kuvert där föräldrarna kunde lägga de ifyllda enkäterna. I och med detta fick föräldrarna möjlighet att välja om de ville visa sina svar offentligt eller ej. De flesta föräldrar utnyttjade tjänsten med kuvertet, även de som inte hade angivit sitt namn och telefonnummer. Detta tolkar vi som att föräldrarna uppskattade denna tjänst.

Det fjärde och sista huvudkravet, nyttjandekravet, innebär att det material vi samlat in för undersökningen endast får användas i ett forskningssyfte, alltså får materialet inte utlånas till kommersiellt bruk.

Vi har också övervägt om våra intervjuer skulle kunna få vidare konsekvenser. Det skulle kunna vara på det viset att en förälder plötsligt får upp ögonen för något som han/hon tidigare bara tagit för givet, läxor i det här fallet, och därmed börjar ifrågasätta dessa. Detta tror vi dock inte skulle vålla någon stor skada eftersom lärarna på de aktuella skolorna blivit informerade om syftet med vår undersökning. Det hjärtliga bemötandet vi dessutom fick av de aktuella lärarna, övertygade oss om att de bara tyckte det vore spännande och intressant att få vara en del i vår undersökning.

5 RESULTAT OCH ANALYS

Vi har valt att göra en resultatredovisning och analys där vi integrerat enkätsvar och intervjuer, men också den forskning och litteratur vi läst har bidragit till den analys vi gjort

Svarsfrekvensen blev relativt hög. Av 61 utdelade enkäter, inlämnades 51 stycken. En person hade missat att fylla i frågorna på sidan 2, vilket gör att frågorna 9-11 endast besvarades av 50 personer. Vi valde dock att inte förkasta de svar vi fått på dennes förstasida, då vår undersökning är av mer kvalitativ karaktär. En bortfallsanalys av de tio vi inte fick in, kan inte bli annat än en uppräknig av möjliga anledningar till bortfallet, som sjukdom, glömska, semester och så vidare. Vi får istället tolka den höga svarsfrekvensen som om vi lyckats göra en enkät tillräckligt intressant för föräldrarna att fylla i och samtidigt tillräckligt enkelt för att den inte skulle läggas åt sidan. Föräldrarna hade dessutom relativt kort tid på sig att returnera enkäten, vilket kan ha bidragit till att de ifylldes omgående då de fått dem tillhanda.

En översikt över de 51 som returnerat enkäten ser ut på följande sätt:

- Vi fick in:
 - 19 enkäter av 21 utdelade i år 2
 - 21 enkäter av 23 utdelade i år 4
 - 11 av 17 utdelade enkäter i år 6
- Av de 51 som svarat var:
 - 42 kvinnor
 - 9 män
- Av de 51 som svarat har:
 - 9 genomgått grundskola
 - 24 har gymnasiekompetens
 - 18 har studerat vid högskola eller universitet.
- Antal barn per respondent fördelar sig på följande sätt:
 - 3 respondenter har 1 barn
 - 27 respondenter har 2 barn
 - 12 respondenter har 3 barn
 - 9 respondenter har 4 barn

Av de personer som svarade på enkäten, erbjöd sig 15 att ställa upp på en intervju. Vi gjorde ett medvetet urval bland dessa (se 4.2.1). Vi har gett dem fingerade namn och i övrigt försökt maskera deras identiteter. Dessa fyra är:

- Anna, två barn, gift/sambo, har högskole/universitetsutbildning och är både positiv och negativ till läxor.
- Britta, tre barn, gift/sambo, har högskole/universitetsutbildning och är både positiv och negativ till läxor.
- Olle, två barn, gift/sambo, har gymnasieutbildning och är positiv till läxor
- Lisa, två barn, gift/sambo, har högskole/universitetsutbildning och är negativ till läxor.

I intervjuernas inledning bad vi våra respondenter definiera ordet läxa, eftersom vi ville veta vilken betydelse föräldrarna lade i ordet.

- "Spontant är det ju en hemuppgift. Det kan vara av många olika slag. En hemuppgift som man ska ta med sig hem och göra oavsett om det är i skolan eller någon annanstans." (Olle)
- "Det är helt enkelt en hemuppgift, eftersom tiden i skolan inte räcker till. Det är en hemuppgift till att stödja barnets kunskapsutveckling på olika områden. Det är framför allt kärnämnen...stavning...det associerar jag väldigt mycket till läxa." (Anna)
- "Det är [det] som man får hem från skolan som en uppgift att utföra till ett visst datum." (Lisa)

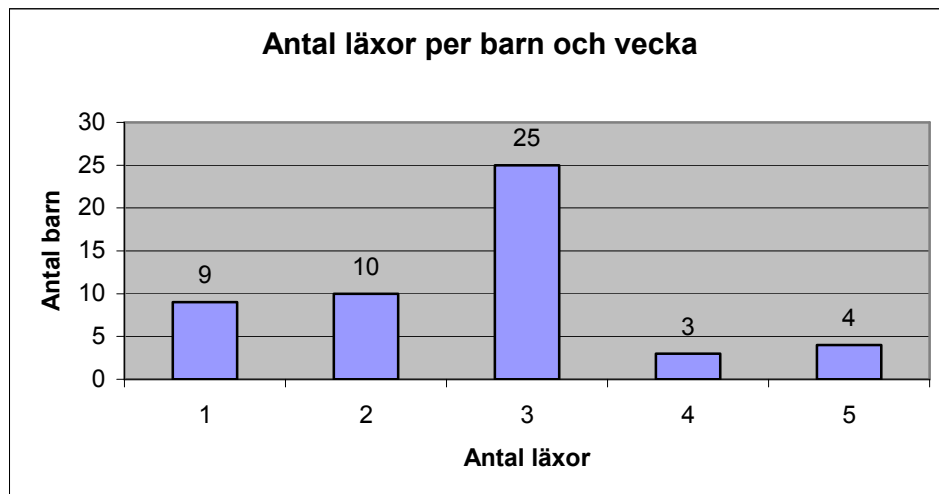
Syftet med vår kvalitativa undersökning har alltså varit att belysa föräldrars inställning till läxor och försöka ta reda på hur de uppfattar läxor. För att göra det, har vi brutit ner denna övergripande frågeställning i sex olika delar, som tar upp olika aspekter av läxor ur ett föräldraperspektiv:

- Antal och typ av läxor
- Tidsfaktor
- Läxors syfte
- Ansvar
- Föräldrars upplevelse av läxor
- Generell inställning

5.1 Antal och typ av läxor

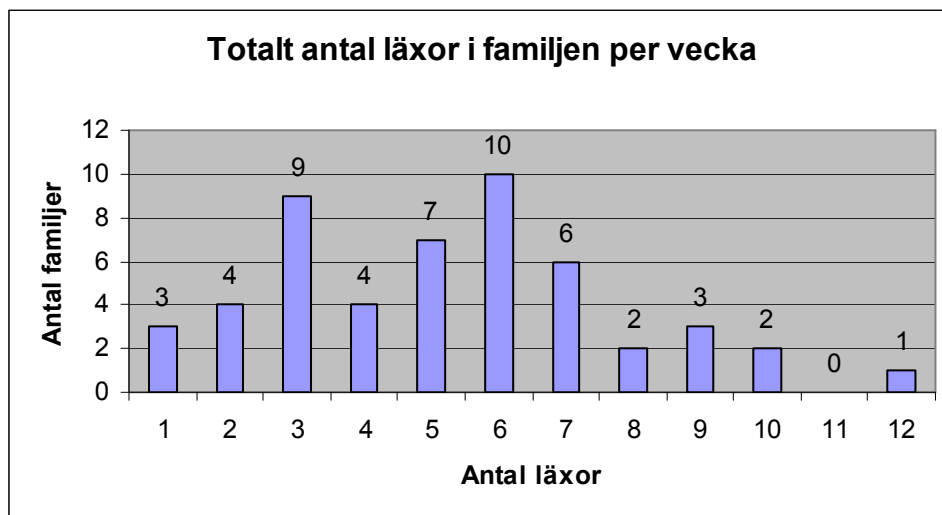
Vi frågade våra respondenter hur många läxor det barn, som fått med sig enkäten hem, hade haft den senaste veckan. På det här viset fick vi se hur det *kan* se ut och hur antalet kan skilja sig mellan år 2, 4 och 6. Här förekom varianter mellan en och fem läxor per barn, där tre läxor var det vanligaste resultatet, vilket 25 barn av 51 hade (fig.2).

Fig. 2

Vi kan inte vara säkra på att vår vecka var representativ, men vår erfarenhet säger oss att de varianter som förekommer här, kan vara rimliga. Vi fick dock svar från respondenter i de tre klasserna som alla uppgav att detta var en generell vecka. Detta gör att vi anser oss kunna säga att vi kommit fram till att det är generellt tre läxor/vecka som varje barn får med sig hem som är i åldrarna 8 - 12 år på denna skola. Eftersom det var föräldrarnas hela situation vi var intresserade av, frågade vi efter det totala antalet läxor som samtliga skolbarn hade med sig hem under den senaste veckan (se fig. 3). Diagrammet visar hur många läxor som varje familj har att hantera i snitt varje vecka. Det återkom en spridning mellan två och tolv läxor, där sex läxor var det vanligaste antalet. Det hade 10 av 51 föräldrar.

Fig.3

Vi frågade respondenterna vilka typer av läxor som förekommer att barnen har med sig hem. De vanligast förekommande var läs-, ord-, och skrivläxor i svenska. En respondent talade också om att det förekom att barnen skulle ta med till exempel ett sommarminne och berätta om för de andra i klassen (Anna) och några barn hade gjort recensioner och redovisningar hemma (Olle). I engelska (år 4 och 6) förekom framför allt glosor, men även vissa skriv- och översättningsläxor. Bland matematikläxorna nämndes multiplikationstabellen. Endast enstaka läxor i andra ämnen förekom, och då i ämnet samhällsorientering (So). Våra respondenter nämner alltså framför allt läxor i ämnena svenska, engelska, matematik och några få exempel på läxor i So-ämnen. Att det här skulle vara de ämnen som är vanligast att ge läxa i, styrks av Westlunds studie (2004), där hon talar om treämnesskolan, men där numera So-ämnet kommit in som ytterligare ett läxämne. Westlunds studie riktar in sig på elever i år 6 och 8, och det är möjligt att mängden läxor i So-ämnen tilltar med stigande ålder på eleverna, men man kan i alla fall se en liten trend i vårt arbete att det är fyra ämnen som utgör basen för läxorna. Läxor, såsom vi sett dem, har inte mycket med lärande i ett sociokulturellt perspektiv att göra, utan betydligt mer med ett behavioristiskt synsätt. Kanske är det därför läxan är osynlig i vår sociokulturellt inspirerade kurslitteratur.

Det allra vanligaste sättet att arbeta med läxor, enligt våra fyra respondenter, är de tidsmässigt strukturerade läxorna, det vill säga matematik till onsdag, glosor till torsdag och så vidare. Detta upplevdes av alla som mycket tacksamt, då man inte behöver sväva i tvivelsmål om vilken läxa som gäller till vilken dag. Information om detta gavs på läxscheman och i veckobrev. En förälder påpekade att det visserligen var väldigt bekvämt för henne att ha det på det här viset, men att det därmed inte förekom någon flexibilitet (Anna).

När vi frågade hur föräldrarna upplevde dessa läxor fick vi något varierande svar. En respondent upplevde läxorna som roliga, eftersom de gav henne insikt i vad barnet gjorde i skolan och barnets utveckling (Britta). Andra åsikter som förekom var att de var tråkiga, förutsägbara, alldeles för basala och framför allt menade man att de inte var individanpassade (Anna). Även Olle upplevde bristen på individanpassning negativt. De ansåg att läxorna var generella och att alla barn fick samma uppgifter, oberoende av hur lätt eller svårt barnet hade för sig i skolan. Man menade att man upplevde detta som ett sätt att hålla ihop eleverna i en klass kunskapsmässigt och för att alla skulle hålla sig inom till exempel samma kapitel i en bok. Detta var något föräldrarna önskade få förändrat.

En respondent (Anna), som menar att det är för enkla läxor för barnen i skolan, ser i förlängningen hur barnen ska ut och konkurrera med andra EU-medborgare, vars utbildningar

hamnar mycket högre i kunskapsresultat vid internationella jämförelser såsom TIMSS och PISA (för mer information, se www.skolverket.se och Pedagogiska magasinet, 2005 nr 2). Hon är samtidigt medveten om att svenska elever delvis får andra kunskaper och utvecklar andra förmågor än de som förekommer i internationella tester. Professor Svein Sjøberg har i en kritisk artikel beskrivit vilka starka krafter som ligger bakom dessa undersökningar. Han menar att undersökningarna blivit slagträn i den politiska debatten, utan att egentligen problematiseras. Även om han tycker att vi har en del att lära av dessa, tar han bland annat upp problematiken kring att "konstruera uppgifter som kan upplevas lika konkreta och verklighetsnära av femtonåringar i Korea, Mexico, USA och Sverige..." (Sjøberg, 2005, 5:19). Detta framkommer sällan när politiska aktörer och medier diskuterar hur bra vår svenska skola är eller inte är. Om man frågar sig vilken skola som är bäst, måste man också fråga - Bäst i vad? Carlgren & Marton (2002:169) har en diskussion om detta och påpekar problematiken kring dessa jämförelser. De mål som lyfts fram i Lpo 94, som till exempel personlig utveckling, värdegrund, demokrati och att kritiskt kunna granska sin omvärld, mäts inte på samma sätt som faktakunskaper. Medan svenska elever har blivit något sämre inom vissa ämnen, finns det anledning att tro att det delvis kan bero på att de blivit bättre inom andra områden, som inte kommer till uttryck i dessa mätningar.

Föräldrarnas önskan om en större individualisering får på sätt och vis stöd av Carlgren och Marton (2002:229). Författarna menar att skolan inte har erbjudit vare sig variation eller differentiering, i det att man alltför ensidigt har hållit sig till en viss typ av uppgifter, planering av arbetet osv. Man menar också att det som ska läras har skilts ut och man har arbetat atomiserat, det vill säga var sak för sig och uttryckt ur sitt sammanhang. Man har heller inte tagit hänsyn till att man kan behöva arbeta med flera metoder samtidigt, för att alla barn ska ha möjlighet att tillgodogöra sig innehållet i undervisningen. Detta är något som en av våra andra respondenter också menar: "...det som vi är inne på nu, att individanpassa utbildningen mycket mer än vad vi gör idag. Och att man tillåter flera olika sätt att ta in lärande" (Olle).

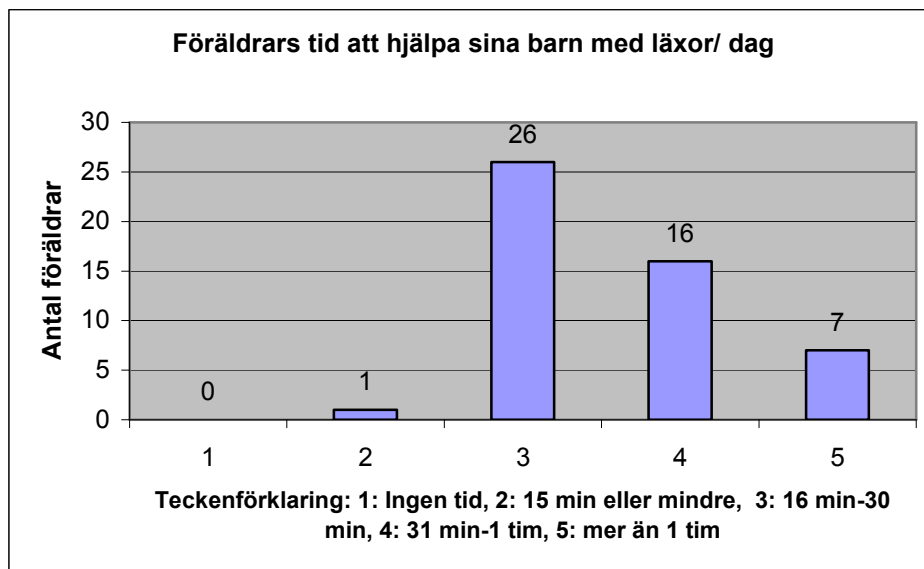
En förälder menade att hennes barns läxor var av skiftande kvalitet, att de för det mesta förekom i relativt meningsfulla sammanhang, men att hon ändå önskade en läxfri skola (Lisa).

Sammanfattning: Vi kan se att de flesta föräldrarna upplever läxor som statiska. Det verkar inte förekomma någon stor variation av läxor, och sättet man har dem på verkar inte heller variera. Samtidigt uppskattas rutinerna av föräldrarna, att samma läxa ges till fasta veckodagar och att man på förhand vet vad som ska komma. Det underlättar inplanerandet av läsläsning. Föräldrarna önskade dock en ökad individualisering. Som det är nu, ges exakt samma läxa till alla barn, oavsett om de behöver den eller inte.

5.2 Tidsfaktor

I enkäten frågade vi föräldrarna hur mycket tid per dag de *ansåg* att de hade till förfogande för att hjälpa barnet med läxorna (fig. 4). Observera formuleringen här. Vi frågade alltså inte hur mycket tid de faktiskt lägger ner på läxorna. Frågan var dessutom formulerad att gälla det barn som hade fått enkäten med sig hem. Mer än hälften, 26 av 50, ansåg att de hade 16 - 30 minuter. Endast en svarade att han/hon hade mindre tid, och ingen valde alternativet ingen tid alls.

Fig.4

Vi fick kommentarer som "Om det skulle behövas hela kvällar" och "det får ju ta den tid det tar", vilket vi också kan koppla till avsnittet om *ansvar*, som vi återkommer till senare (5.4). Det är svårt att få en fullständig bild av hur mycket tid en förälder egentligen lägger ner på att hjälpa sitt barn med läxorna. Hur man hanterar läxläsningen är högst individuellt, och läxornas storlek och antal skiftar från dag till dag och från vecka till vecka.

Att göra läxorna med ett barn är dessutom en process i flera steg. En läxa som tar barnet fem minuter att göra, kanske föregås av 30 minuters tjet om att den verkligen ska göras nu. En respondent (Lisa) påpekade vid en intervju dessutom den tid det tar när barnet "bryter ihop" under läxarbetets gång. Om tid att förbereda sig skriver fysikern och professorn Bodil Jönsson i sin bok *Tio tankar om tid*, och kallar det ställtid (1999: kap. 3). Det innebär den tid det tar

från det att man börjar tänka på att man ska göra något (diska, sortera post, börja på sin uppsats och så vidare) till dess att man verkligen tar tag i saken. Ju roligare sak man har framför sig, desto kortare ställtid, och vice versa. Om man tänker efter har vi alla upplevelser av detta. När det gäller läxor kan man ofta räkna med dubbla ställtider, i alla fall om man har ett barn som inte kastar sig över läxorna när han/hon kommer hem. Dels är det den egna ställtiden inför att börja det eventuella läxtjatet. Dels barnets tid, från det att föräldern börjat tala om läxor som ska göras, till dess att barnet är mentalt redo att börja med dem. Egna erfarenheter säger att det är lätt att glömma bort att barn kan behöva ställtid, likaväl som vi vuxna tar oss den tiden. Och om man som familj inte är samlad förrän vid 17-tiden, kan det vara svårt att inte stressas av allt annat som också ska hinnas med. Här finns alltså en av anledningarna till att arbete med läxor och hemuppgifter kan innebära slitningar i en familj.

Vidare ansåg en annan respondent att hon lade ner kortare tid på läxläsning än vad hon ansåg sig beredd att lägga (Anna).

Under intervjuerna frågade vi föräldrarna om och i så fall hur de planerar sin fritid i förhållande till läxorna. Alla var överens om att man behövde ta hänsyn till att läxorna skulle göras, men att barnens egen benägenhet att ta itu med läxorna påverkade graden av planering. Respondenterna menade dock att läxorna går före idrottsaktiviteter och andra fritidsintressen. Man försöker också sprida ut läxorna, i de fall barnet upplevde dem som svåra eller betungande, för att det inte skulle bli så mycket på en gång. Föräldrarna var beredda att avsätta tid på helgerna till läxor. Då är det intressant att konstatera att i en tidigare skolförordning stod att läxor inte fick ges till dag efter söndag, helgdag eller hel lovdag, men att denna regel helt försvann 1994, och i den nya versionen nämns läxor över huvud taget inte (Hellsten, 1997).

Qvortrup (1994) sammanställer i sin bok olika undersökningar som gjordes på 1980-talet. I en sammanställning redovisar Qvortrup nordiska undersökningar som handlar om det genomsnittliga antalet skoltimmar barn i Sverige, Norge och Danmark har per vecka. I dessa uppgifter har man inte tagit hänsyn till den tid som eleverna lägger ner på läxläsning. Efter några hänvisningar till andra studier om hur mycket tid nordiska barn lägger på läxläsning så uppskattar Qvortrup att läxorna i genomsnitt tar ca 1 timme per dag för en 13-åring (1994:73). Summa summarum kan vi se här att skolbarn i svensk skola inte är långt ifrån den genomsnittliga arbetstiden för vuxna. Tilläggas bör nog att vi är medvetna om att denna statistik är gammal, men dessa siffror tycks ändå i dagens skola stämma överens. I vår undersökning har de flesta föräldrar dock barn i något yngre åldrar, vilket gör att deras barns läxor inte tar fullt lika lång tid som 13-åringens läxor gör i Qvortrups sammanställning.

Den tid eleverna får av läraren till läxläsning tas av familjernas gemensamma fritid. Det gäller till exempel när eleverna behöver hjälp med läxorna, läsläxor, delaktighet i intervjuer som eleverna ska göra med mera. Hur som helst tror vi att även om läraren har för avsikt att eleverna ska göra sina läxor själva, blir föräldrar och övriga familjemedlemmar involverade. Om inte med direkt hjälp av föräldrarna, så i alla fall med att familjen behöver avsätta tid till att barnen ska göra läxorna. Det krävs av föräldrarna att de planerar familjens lediga tid för allt som ska göras på fritiden blir gjort, som till exempel fotbollsträning, besöka mor- och farföräldrar, städa, göra läxor, ta hand om husdjur med mera.

Hur mycket tid skolan ska ta av familjernas fritid ser ut att vara en svår och angelägen fråga. I en rapport som Hellsten (1997) har skrivit redogör han för läxan som fenomen i aktuell pedagogisk litteratur. Han kom i sin rapport fram till att "läxor är ett dominerande inslag i elevers arbetsmiljö och påverkar i hög grad deras så kallade fritid". Vidare framkom det i samma rapport att "läxan associeras med kärlek och omsorg", samt att "läxan förknippas i ganska liten utsträckning med arbete och arbetsbelastning" (Hellsten 1997:205). Hellsten menar också att elevernas arbetsvillkor skiljer sig markant från andra arbetsplatsvillkor, eftersom det för eleverna innebär att de måste ta med sig sitt arbete hem.

Sammanfattning: De flesta föräldrar anser sig ha ca 16 minuter till en halvtimme per dag och barn till läxläsning. Många tyckte det var svårt att svara på frågan eftersom tiden varierar från dag till dag. Respondenterna anser dock att de lägger ner så mycket tid som deras barn kräver. I intervjuerna framkom det också att föräldrarna måste räkna med den tid det tar att tjata på barnen att ta fram läxan, den tid som Bodil Jönsson (1999) kallar för ställtiden. Ställtiden går utanför den tid respondenterna angivit i enkäten.

5.3 Läxors syfte

För att ta reda på hur föräldrar uppfattar syftet med läxor gav vi i enkäten respondenterna sex fasta alternativ samt en möjlighet att föreslå annat alternativ. Man hade möjlighet att kryssa i flera alternativ. Efter rangordning av alternativen får vi följande tabell:

1. Att barnet ska befästa sina kunskaper:	46 st
2. Att barnet ska lära sig ta eget ansvar:	42 st
3. Att ge dig som förälder insikt i barnens skolarbete:	34 st
4. Att barnet ska hinna ikapp kursen i skolan:	10 st
5. Att tiden i skolan inte räcker till:	8 st
6. Att du och barnet ska få en lugn stund tillsammans:	2 st

Vi kan här se att föräldrarna lägger stor vikt vid barnens kunskaper och ansvar, samt föräldrars möjlighet till insikt i barnens skolarbete. Betoning på kunskap och ansvar ges också av kommentarerna på vår fråga (se 5.6 Generell inställning) om varför man ställer sig positiv till läxor. Värt att notera är att de motiveringar till läxor som ibland uppfattas av elever och föräldrar, som att tiden i skolan inte räcker till och viljan att ge barnet en lugn stund med föräldrarna (Westlund, 2004:44), inte hålls högt av våra respondenter. Det sistnämnda kommenterades av en av föräldrarna : "Det är ju absolut ingen lugn stund."

Andra syften som kom upp var att ge barnet möjlighet att öva och reflektera i egen takt utan att bli stressade av kamrater, men också traditionen med läxor: "Det är en gammal (ej ifrågasatt) samhällsnorm att ge barn i Sverige läxor", skrev en respondent som kommentar i enkäten. Detta återkom under en av intervjuerna, då Olle menade att han nu i vuxen ålder förstått varför vissa läxor gavs i skolan och att han ser syftet med läxor som underförstått, baserat på dessa egna erfarenheter. Han är därför inte benägen att ifrågasätta en läxa, utan har förtroende för pedagogernas metodval i arbetet med att nöta in kunskap. De övriga tre respondenterna kände att de kunde diskutera en läxa med barnens lärare, men att det var svårt att få gehör hos dessa. Intressant att notera av detta resultat är att de flesta föräldrar tror att det huvudsakliga syftet med läxor är att barnet ska befästa sina kunskaper. Enligt Svensson och Svensson (2005), ansåg en lärare att det viktigaste syftet med läxorna var att lära eleverna att ta ansvar. Detta syfte kom också att underbyggas av en respondent (Lisa) som deltog i vår undersökning. Respondenten berättade om ett elevråd vid en skola, där elevrådet hade frågat ett antal lärare på skolan om varför eleverna skulle ha en viss läxa. Ofta fick de svar av lärarna i stil med "För att du ska få självdisciplin och kunna ta ansvar". Någon lärare hade svarat "för att ni bara ska ha det" och en menade till och med att de hade läxor för att det stod i läroplanen. (Påståendet att det står i läroplanen är, som vi sett, direkt felaktigt, åtminstone i den som gäller i dag.) John M Steinberg (1992), lektor i pedagogik på Högskolan i Örebro, tycker att det är viktigt att barn har läxor. Han anser att det största syftet med läxor är att barnen ska få goda studievänor.

Vidare framkom det i intervjuerna att det endast var en som någonsin hade fått reda på syftet med en läxa. Det gällde den läsläxa som gavs från och med år 1, och den motiverades i detta fall av en specialpedagog. I övrigt menade man att det också förekom många läxor med diffusa syften och att det ibland kändes som om man bara hade läxa för läxans skull. Följaktligen kan vi här se att lärare borde klargöra syftet med läxan för att föräldrarna ska kunna hjälpa sina barn att kunna uppfylla det.

Hellstens undersökning (2000) ger vid handen att lärarna i hans studie mycket sällan motiverade för eleverna varför en viss läxa gavs, och att eleverna inte heller tänkt tanken att ifrågasätta syftet med läxorna. Att ge och få läxor verkar vara så vedertaget att ingen av de

inblandade parterna egentligen ifrågasätter dess existens. Däremot har man olika förhållningssätt och förväntningar på vad läxor ska ge och innebära.

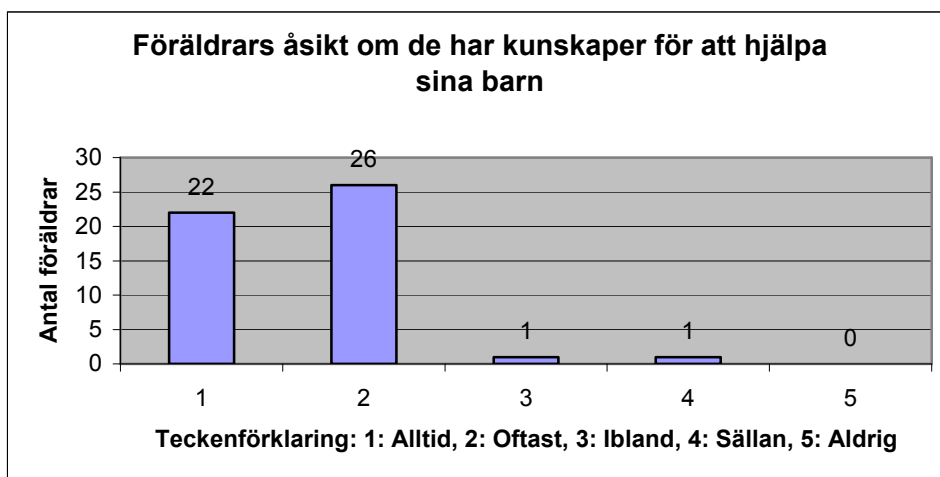
Westlund (2004) menar, tvärt emot Hellsten, att eleverna tänker mycket på läxor och inte tar dem förgivet. Eleverna i hennes studie beskriver läxor som något som finns som krav från lärare eller föräldrar eller som ett krav som kommer inifrån dem själva. Westlund beskriver detta som läxor på system- och skolnivå samt läxor på individnivå.

Sammanfattning: Föräldrar tror, av denna undersökning att döma, att skolan ger läxor främst i syfte att barnen ska befästa sina kunskaper. De flesta föräldrar tror också att läxor ges för att deras barn ska lära sig att ta ansvar. Pedagogerna anger sällan, nästintill aldrig, syftet med läxorna för föräldrarna utan detta är ofta underförstått. Föräldrarna vi har intervjuat gav intrycket av att de dels har förtroende för pedagogerna på deras barns skola och därför vill de helst inte ifrågasätta pedagogernas arbetssätt. Föräldrarna menar dels att de skulle kunna diskutera läxor, men att det också är svårt att få gehör för sina synpunkter.

5.4 Ansvar

Vi har redan sett att föräldrar tycker att det är viktigt att barnen får lära sig ta ansvar för sitt skolarbete. För att ta reda på hur man kan stötta sitt barn på den här punkten, ställde vi två frågor i enkäten. För det första bad vi föräldrarna svara på frågan om de ansåg att de själva hade de kunskaper som behövdes för att hjälpa barnen med läxorna (fig. 5).

Fig.5

Majoriteten av föräldrarna ansåg att de alltid eller oftast hade det (21 respektive 28 av 50), men några menade att det blir svårare ju äldre barnen blir. För det andra frågade vi hur man *tror* att skolan vill att man som förälder hjälper till. De svarsalternativ vi hade var: *Påminna barnet om att göra läxorna*, *Göra läxorna tillsammans med barnet*, *Förhålla barnet på läxorna*, *Vet ej* samt *Annat*. Under "Annat" skrev föräldrarna att skolan vill att man som förälder ska hjälpa till, ge beröm, uppmuntra, bekräfta och se till att de får rätt böcker med sig tillbaka till skolan på rätt dag. På denna fråga kunde respondenterna kryssa i flera alternativ, vilket fick till följd att merparten, 40-46 stycken, valde att kryssa i alla de tre huvudalternativen. Ingen kryssade i *Vet ej*. Vi borde möjligen haft fler svarsalternativ eller haft en annan formulering på frågan för att få ett tydligare utfall.

Vid intervjuerna framkom också hur man som förälder tar just det praktiska ansvaret kring läxläsning. Framför allt ser man till att sitta ner med barnet medan de gör läxorna för att de

över huvud taget ska bli gjorda. Man vill gärna att barnen själva ska klara av det, men i det flesta fall fungerar inte det. "Det, läxarbetet, är ju en viktig del utav skolan och där har man ju ett väldigt stort ansvar som förälder. Det spelar ingen roll hur mycket skolan skickar hem lappar och tjuvar. Om det inte finns någon hemma som ser till att det blir gjort, så blir det inte gjort. Och det kan man inte lasta skolan för. Där har varje förälder sitt eget ansvar att ta" (Olle). Föräldrars stöttning av läxläsning består enligt Steinberg (1992) i att ordna en bestämd tid och plats för denna. Han menar att man som förälder ska visa att man tycker det är viktigt att barnet gör sina läxor och vara generös med uppmuntran.

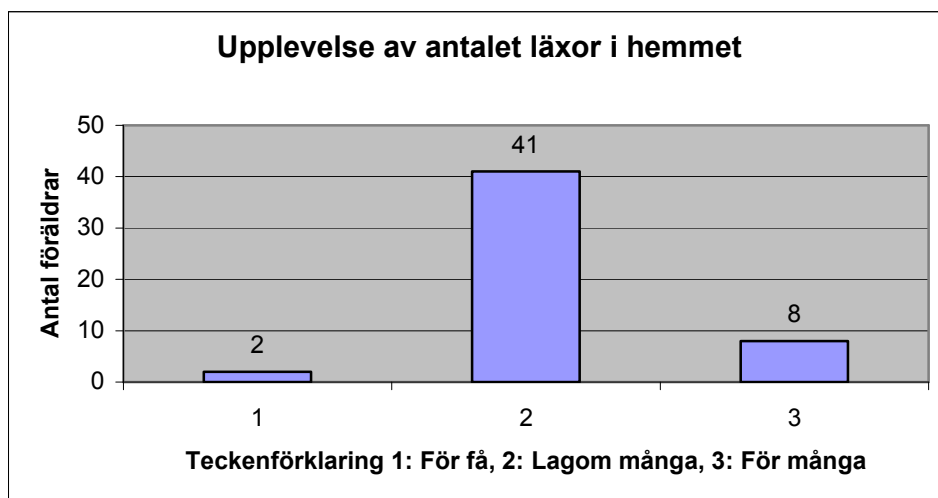
En respondent påpekar också att det är svårt som förälder att också vara pedagog, då läxläsning ju framför allt sker sena eftermiddagar och kvällar. Vet man dessutom som förälder inte varför läraren gett uppgiften och hur hon har tänkt sig att den ska lösas, torde det vara extra svårt att hjälpa sitt barn att ta sig igenom svårigheter som uppstår. De uppgifter som framkommit i vår undersökning visar på hur föräldrar är beredda att avsätta tid och hjälpa sina barn i möjligaste mån.

Sammanfattning: De flesta föräldrar anser att de alltid eller oftast har de kunskaper som krävs för att hjälpa sina barn med läxorna. Föräldrarna i vår undersökning ser att de har ett stort ansvar för sina barns utveckling. Respondenterna har gett oss insikten om att föräldrarna i allmänhet är beredda att hjälpa sina barn så mycket de kan. Det förekom dock kommentarer om att de tycker att det är svårt att agera pedagog på kvällar, när både de själva och barnen är trötta.

5.5 Föräldrars upplevelse av läxor

I artiklar, till exempel i Ica-kuriren 2004, nr 35, kan man se hur många föräldrar upplever barnens läxor som en stor press på sig själva och familjesituationen. Alla vill ju vara goda föräldrar och göra allt för att hjälpa sina barn. För att se hur föräldrarna i vår respondentgrupp såg på denna press, bad vi dem kommentera det totala antalet läxor i familjen. I tabellen (fig. 6) kan man se utfallet.

Fig.6

Vi fann att de flesta, hela 41 av 51, ansåg att det var lagom många. Några föräldrar kommenterade sitt ställningstagande om att det var lagom många med svar som: "ibland för mycket", "Eftersom inte våra barn har svårt för sig" och "Lagom för han som är 10, för många för min 13 åring". Två ansåg att det var för få läxor. Här fick vi en kommentar om att

"Svenska elever är internationellt sett inte lika kunniga som sina jämnåriga". Med detta påstående kan vi se kopplingar till Folkpartiets rapport "Leve pluggskolan" (2006), som vi skrev om i inledningen. Åtta av 51 tyckte att de hade för många läxor. Tendensen är alltså att fler tycker att det är för många än för få.

Noterbart är att i den grupp som svarat att de har lagom många läxor, återfinns både föräldrar som har en läxa och någon som har tolv läxor att hantera hemma. Bland kommentarer från dessa finner vi att man tycks utgå från hur barnet hanterar läxorna: "Alla barnen sköter sina läxor bra, utan tjat.", "Eftersom inte våra barn har svårt för sig". De föräldrar som tycker att det är för många har tagit sitt eget perspektiv när de svarat: "Man får organisera läxläsningen då man har flera barn." "Det krävs mycket av mig som förälder." "Svårt att hinna med dem utan att känna press."

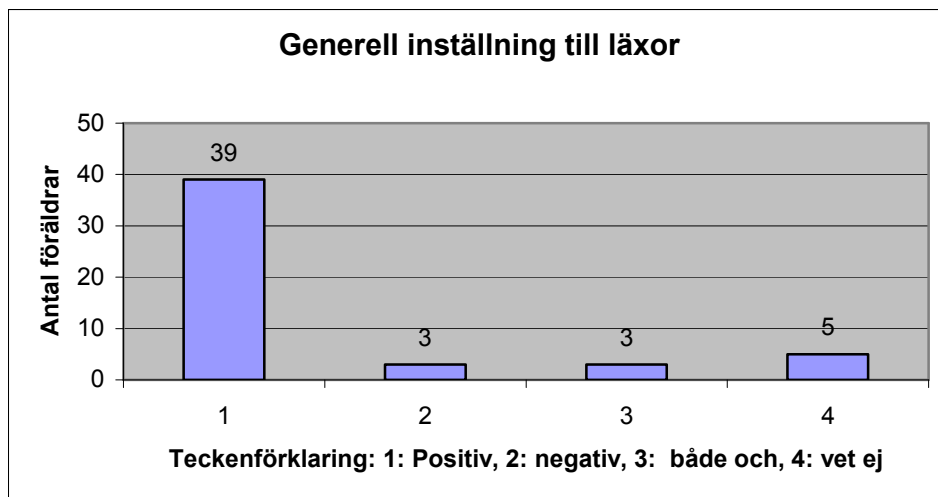
En av våra respondenter, som ansåg att skolan gav för få läxor, menade att läxorna egentligen var för enkla och gav för få kunskaper, och detta som ett resultat av att de inte var individanpassade (Anna). De som menade att det var lagom många läxor, menade att de var lagom många ur barnens synvinkel i och med att de klarade av dem, både tids- och kunskapsmässigt. En av dessa föräldrar ansåg att de just nu stod på randen av vad familjen klarade av att hantera (Britta). Den av respondenterna som menade att det var för många, ansåg att barnen skulle få lov att vara just barn och att de också behövde lära sig koppla av. Dessutom var många läxor oväsentliga, och bara att finna sig i att gå till skolan varje dag med allt vad det medför, var läxa nog för barnen, ansåg en av respondenterna (Lisa).

Sammanfattning: De flesta föräldrar anser att de har lagom många läxor att hantera i hemmet per vecka. Vilket läxantal som var lagom per vecka var svårt att få reda på för att detta varierade mellan en och tolv läxor. Några föräldrar tyckte att deras barn hade för få läxor, men det var dock fler föräldrar som tyckte att det var för många läxor än för få. Föräldrarnas upplevelse av läxorna berodde ofta på hur mycket de behövde hjälpa sina barn.

5.6 Generell inställning

Slutligen frågade vi föräldrarna vilken som var deras generella inställning till de läxor barnet får i skolan:

Fig.7

En överväldigande del, 39 av 50, var positiva, tre av 50 var negativa, fem av 50 svarade vet ej och tre kryssade i både positiv och negativ. Möjligtvis skulle vi haft *både/och* som ett eget alternativ. Det skulle kunna vara på det viset att de fem som svarade *vet ej* i själva verket hade kryssat ett sådant alternativ om det funnits. Man skulle också kunna anta att några som kryssat *positiv* eller *negativ* hade valt ett *både/och*-alternativ, men eftersom det inte fanns, valde man att ta det man lutade mest åt.

Vi frågade också respondenterna varför de var positiva respektive negativa till läxor. De som är positiva lägger stor vikt vid barnens kunskap och ansvarstagande (se 5.3, Läxors syfte), och är själva beredda att ta ansvar för detta och hjälpa sina barn, både praktiskt kring läxarbetet och rent pedagogiskt med kunskapsinläring. Flera hänvisar till att barnen tycker det är roligt med skolarbetet och då tycks man också som förälder vara positiv till läxor.

Vi tror att det kan finnas anledning att tro att om man visar en negativ inställning, skulle det kunna tolkas som om man inte vore beredd att ta ansvar för barnen. En av våra respondenter, som är väl insatt i hur skolan arbetar, menade att man måste ha en plan för hur man ska kunna arbeta i skolan utan läxor (Lisa). Kanske är det så, att man i allmänhet är tveksam till ett system utan läxor, därför att man inte kan se en sådan modell framför sig. Att det kan vara svårt att tänka i nya banor och ändra på något som är invant är Olle inne på: "Och ändra på något som alltid har varit, så får det alltid motstånd. För man är trygg i det man vet om..." (Olle).

Här följer ett urval av de positiva kommentarer vi fick:

- "Jag kan följa mitt barns utveckling."
- "Kunskap behövs för framtiden."
- "Mitt barn tycker det är roligt = lagom."
- "Det är lagom med en läxa i veckan i den här åldern (8 år) plus att det är en befogad läxa, läsläxa."
- "Bra att vänja sig vid hemstudier."
- "Mitt barn lär sig att hålla ordning på skolarbetet själv."
- "Lagom stora och efter mitt barns förmåga, men så att utveckling ändå sker."
- "Det lär dem/ger dem kunskap."
- "Bra med betoning på basämnen."
- "De lär sig bättre när man pluggar det om och om igen."
- "Väl avvägda och lagom omfattning."
- "Det fungerar bra, barnen gillar skolan och skolarbetet."
- "Jag vill känna mig delaktig & hänga med när hennes kunskapsnivå ökar på olika områden för då kan jag oxå ställa krav på henne & öva extra när situationer uppstår."
- "De behöver lära sig att ta ansvar och att tänka självständigt."
- "Jag vill gärna veta vad mitt barn lär sig. Då vet man också om dom hänger med eller behöver extra stöd."
- "Tiden i skolan räcker inte till."
- "Läsläxa, då barnet får daglig lästräning så det blir lättare att komma igång."

Synpunkten att tiden i skolan inte räcker till och att det därför är positivt med läxor, är intressant och svårtolkad. Det kan vara positivt att föräldrar vill ställa upp och fortsätta skolverksamheten på fritiden, men man skulle också kunna ställa sig frågan vad man gör i skolan som får till följd att man inte hinner med allt man borde. Ulf Leo (2004) har i sin magisteruppsats kommit fram till att både föräldrar och elever upplever att tiden i skolan inte används på ett effektivt sätt. Uppgifter som tiden i skolan inte räcker till för, är enligt Leos

resultat att göra större arbeten, läsa skönlitteratur och öva på att lagra ord och lägga fakta på minnet, instudering av engelska glosor och liknande.

Eftersom få i vår undersökning var odelat negativa, fick vi inte lika många kommentarer här. Vi fick in följande:

- "Jag tycker att få läxor har ett vettigt syfte!"
- "För lite fritid."
- "Barnen behöver vila och koppla av hemma."
- "De är för begränsade och enkla samt alltid generella = brist på individanpassning."
- "För mycket när de blir äldre."

Sammanfattning: Av enkätsvaren att döma är de flesta föräldrar positivt inställda till läxor. I kommentarerna vi fick in kan man se att föräldrarna känner sig delaktiga i sina barns skolgång när de får vara med och hjälpa sina barn med läxorna. Vi fick uppfattningen att föräldrarna vill verka för att deras barn ska lära sig så mycket som möjligt, för att det ska gå bra för dem i framtida studier. De föräldrar som var negativt inställda till läxor, såg ofta hellre att deras barn fick tillfälle att lära sig andra saker på fritiden. Detta kan till exempel vara att lära sig vila och koppla av.

5.7 Ytterligare synpunkter

Sist i enkäten gav vi våra respondenter möjlighet att ge ytterligare synpunkter på ämnet läxor. En hel del av dem är tänkbara, och inte minst återspeglar de på ett bra sätt hur föräldrar resonerar. Föräldrarnas synpunkter har vi tagit till oss, och de har naturligtvis bidragit till den nya förståelsen vi skapat oss om hur föräldrar ser på läxor. Därför redovisar vi här i punktform några av dessa:

- "Jag tror inte på läxor för läxornas skull. Jag tycker bättre om individuella läxor där lärare, elever och förälder tillsammans bestämmer vad eleven behöver arbeta med"
- "Jag har intrycket att skolan inte tar så allvarligt på att följa upp att läxorna blir gjorda, men jag kan ha fel."
- "Jag tycker inte att barn ska ha för många läxor. De får aldrig vara lediga från skolan plus att många barn har långa dagar på fritids. När de då kommer hem ska de inte vara skolarbete igen. De har dessutom en hel del fritidsaktiviteter som tar tid. Dessutom finns det massor av sätt föräldrar kan träna sina barn på olika kunskaper som inte kommer från skolan."
- "Jag tycker att de går i skolan "hela" dagen och lär sig saker. Då tycker jag att man skall få vila, leka, umgås som man vill utan krav och stress."
- "Jag hade kanske sett att hon hade läxor i fler ämnen. Nu är det mest läsläxa, någon matteläxa o något annat någon gång, kanske fler praktiska läxor."
- "Som sagt, det är lärande och ger inspiration till fortsatt kunskap och faktasökande."
- "Läxor är inte en nödvändighet i dagens skola. Man bör hinna jobba utefter målen på skoltid. Samhället förändras och skolan bör följa med."
- "Det är lagom med 3st läxor i veckan men inte mer för de skall ju komma ihåg dem också, inte bara för stunden."
- "Vissa läxor kräver att föräldrarna har kunskap som inte är traditionella tex matte med nya sätt att räkna eller att barnen för tidigt får eget ansvar i utformningar eller sätt att redovisa."

- "För mig och min man är inte läxjobbet betungande eftersom barnen sköter det bra, men i de fall där det blir mycket konflikt hemma pga läxorna är det bra med alternativ läxläsning tex i skolan."
- "Jag tycker att läxor är bra & det är lika bra att vänja sig successivt då de inte går att undkomma längre upp i klasserna, gymnasiet osv."
- "Just vår klass (skolår 4) har för många glosor tycker jag, 21st/vecka."
- "Jag tycker att de är i skolan "hela" dagen för att lära sig. När man kommer hem vill man umgås och koppla av utan massa krav."
- "Det jag känner är väl att det inte får bli för mycket läxa."
- "Det ställs inte tillräckligt höga krav på elever i svensk skola idag för att förbereda dem för en allt tuffare arbetsmarknad. Läxorna borde kräva mer av eleverna."
- "Eftersom jag har två barn med olika inlärningsförmåga vill jag passa på att det är extremt viktigt att barnen är förberedda för läxan de får. Alltså att noggrant ha gått igenom vad den går ut på och vad som ska göras."

Sammanfattning: Vi fick något fler synpunkter med dragning åt det negativa hållet än bara från de tre som uttryckligen förhöll sig generellt negativa till läxor. Detta innebär alltså att även de som anser sig vara positivt inställda till läxor känner av att det ibland kan bli för mycket läxor och att man helst vill kunna koppla av utan massa krav när man är hemma. Sammanfattningsvis skulle man kunna säga att många föräldrar hade synpunkter på läxor och att man upplevde läxsituationen på olika sätt. En del ville ha fler läxor som är mer utmanande, en del ville att deras barn inte skulle ha några läxor alls och spannet där emellan är ganska stort.

6 DISKUSSION

Syftet med vår undersökning var att belysa en grupp föräldrars inställning och upplevelser av läxor. Vårt resultat har visat att det kan bli besvärligt för en pedagog att tillgodose varje familjs önskemål om hur man ska arbeta med läxor i skolan. Dock kan man hävda att pedagogerna är de som väljer arbetsmetoder de anser bäst tjänar sitt syfte. Å andra sidan anger Lpo 94 att man skall samarbeta med föräldrarna. Vi vill här i vår diskussion lyfta några synpunkter vi tycker är viktiga och anmärkningsvärda.

I vår undersökning fann vi att de flesta elever ges exakt samma läxa, oavsett vad barnen behöver träna mer på. Detta upplevs som negativt av föräldrarna, som vill se en ökad individualisering när det gäller läxorna. Med föräldrarnas resonemang verkar detta i och för sig rimligt, men man bör kanske också fundera på vad som är huvudsyftet med läxorna. Om huvudsyftet är en ökad kunskapsinhämtning, blir läxorna orättvisa, i det att en del av eleverna förmodligen kan det som ges i läxa, medan andra får svårt att klara läxan, eftersom deras förförståelse har brister. Om huvudsyftet är att befästa inhämtade kunskaper, blir läxorna också orättvisa, av ungefär samma anledning. Peter Frost, före detta rektor i Strömsund, publicerade sina tankar om läxor i en artikelserie i Läraernas tidning (1999). Han menade att läxor är orättvisa i den bemärkelsen att eleverna får hjälp i hemmet i skiftande omfattning av sina föräldrar. Han ser en negativ utslagseffekt till följd av orättvisa läxor, av de barn som av olika anledningar inte får hjälp i hemmet, behöver få utöva mycket fysisk aktivitet på sin fritid eller inte orkar göra sina läxor. Dessa barn, menar Frost, förs till gruppen "inte riktigt dugliga" och dessa barn får då ännu mer läxor och ännu mer läsning på egen hand. Han tycker sig vidare kunna se att "läxor har utvecklats att bli en planerad och utstuderad misshandel av barn" (Frost 1999). Detta låter väl drastiskt, men det finns kanske i vissa fall ett uns av

sanning i att en del pedagoger inte alltid har tagit med en möjlig utslagningseffekt i sina upplägg av läxor.

Om huvudsyftet med läxor är att barnen ska lära sig att ta ansvar för en uppgift, det vill säga ta hem och utföra en uppgift, för att sedan ta med den tillbaka på rätt dag, förlorar själva innehållets mening. Är pedagogen ute efter att ge barn och föräldrar en lugn stund tillsammans, som vi har kunnat se i litteraturen, påtar sig pedagogen en översittarroll (se 3.6, Läxor som kontroll och maktmedel). Hur en lugn stund tillsammans ska se ut, bör varje familj få bestämma själv. Det som passar den ena, fungerar inte alls för den andra. Från respondenterna har vi fått kommentarer som: "Det är ju absolut ingen lugn stund." Det var dock få föräldrar som trodde att läxan syftade till att familjen skulle få en lugn stund tillsammans. Vi har också sett att läxor kan innebära stora påfrestningar på en familj. En respondent påpekade också att det kan vara svårt att agera pedagog på kvällarna, då hela familjen ofta är ganska trött.

Detta för oss över på ett annat intressant ämne, nämligen brist på motivering och information från pedagogernas sida. Föräldrarna får sällan eller aldrig reda på varför läxan ges eller hur den är tänkt att lösas. Pedagogerna verkar heller inte intresserade av att ta reda på vilka möjligheter föräldrarna har att hjälpa sina barn med läxorna, eller har de bara inte funderat i dessa banor? Den slutsatsen drar vi av föräldrarnas utsago, som säger att de drar sig för att diskutera läxor med lärarna, eftersom det är svårt att få gehör för sina synpunkter. John M Steinberg (1992), lektor i pedagogik på Högskolan i Örebro, menar att föräldrar vill hjälpa sina barn men de vet inte alltid med vad och på vilket sätt de ska hjälpa till. Steinberg menar att om skolan satsar på att informera vad läxorna syftar till och hur de som föräldrar

kan hjälpa sina barn, så får skolan också ett bättre stöd från föräldrarna. Som förälder förväntas man ha tid och kunskap att klara av detta utan problem. Även i Ulf Leos (2004) undersökning visade det sig att föräldrar ofta drar sig för att kontakta skolan om de får problem och konflikter med sina barn som grundar sig i läxor. Föräldrarna ställer sig i dessa fall bakom skolans krav med läxorna.

Föräldrarna i vår undersökning har indikerat, att så länge barnen är relativt små, fungerar åtminstone kunskapsbiten tillfredsställande, men att det blir värre ju äldre barnen blir. Egna erfarenheter visar också att det kan bli besvärligt med till exempel matematik högre upp i åldrarna, då man under föräldrarnas skolgång löste talen på ett helt annat sätt än man gör i dagens skola. I den offentliga debatten höjs nu röster för fler och mer avancerade läxor. Samtidigt diskuteras en lärarlegitimation och vikten av behöriga lärare i skolan, det vill säga riktiga pedagoger som dessutom besitter avsevärda kunskaper inom sina områden. På inget sätt vill vi framhålla föräldrar som okunniga eller ovilliga, men det är stora krav som ställs på dem, om de ska kunna ta över lärarnas roll i hemmet. Vi har svårt att se att det kan vara meningen att föräldrarna ska behöva ta på sig den uppgiften också. De har mycket annat att ge sina barn som också är viktigt för deras personliga utveckling. Det är många olika slags färdigheter som människor behöver öva på även under sin fritid för att kunna verka som goda samhällsmedborgare. Här är några exempel från Flising et al (1996:25-26): Öva sin sociala förmåga, ta hand om sin kropp och hälsa genom att utfärda någon form av fysisk aktivitet, lära sig att vårda hus och hem genom städning, tvättning, lära sig slappna av och återhämta sig inför nästa dag med mera. Enligt vår mening är en av skolans viktigaste uppgifter att lära barnen att lärandet är ett ständigt fenomen och att inte bara det som lärs ut i skolan har en berättigad status. Allt kan inte skolan lära barnen, utan vi tror det är viktigt att vi vågar lita på att barnen lär sig saker även utanför skolan. Detta måste vi då alltså ge tid till barnen och deras familjer att göra. Dessutom har ju vår grupp av föräldrar varit tämligen okomplicerad, vad gäller etnisk bakgrund och andra sociala förutsättningar. Hur ser det ut i områden där många föräldrar inte kan hjälpa sina barn med läxorna på grund av språkförbistringar eller

kanske en annan kultur, där man hanterar barnens skolgång på ett annat sätt än vad vi tar för givet i den svenska skolan? Den frågan får vi låta gå vidare till en annan diskussion.

Vår grupp av föräldrar har visat sig vara ansvarskännande. De har gett uttryck för att så länge barnen klarar av sin läxbörda, måste de också göra det. De är beredda att lägga ner så mycket tid som krävs av dem. De vill känna sig delaktiga i sina barns skolgång och tänker mycket på hur barnens framtida skolgång ska utveckla sig.

Vi tycker att föräldrarna verkar vara ett tåligt släkte, då de ställer upp på de läxor som ges och trots allt är övervägande positiva till dessa. Det ligger nog mycket i det att den tradition av läxor vi har haft under åtminstone de senaste trettio åren håller i sig, oavsett vad styrdokumentet genom åren har haft att säga, eller inte säga, om dessa. För oss vuxna har de alltid funnits där, de ser ungefär likadana ut som när vi gick i skolan och vanans makt är stor. Att läxor är föga problematiserade visar Hellstens forskning (1997:210). Den visar också att när läxor väl behandlas, definieras den sällan, utan tas för given. Läxor som arbetsmetod borde lyftas fram och en öppnare dialog kring dessa, från alla inblandade parter, borde kunna resultera i ett utvecklande, eller kanske avvecklande, av läxor. Möjligtvis kan det finnas andra arbetsmetoder, eller en förlängd skoldag som Ulf Leo förespråkar, som skulle innebära att man faktiskt hinner med skolarbetet under skoltid och inte måste förlita sig på föräldrars omsorger om sina barns bästa. Det är i grunden det man gör när man skickar med barnen uppgifter hem, som man förväntar sig att de kan få hjälp med.

Tiden föräldrar och barn lägger på läsläsning varierar från familj till familj. Peter Frost (1999) hävdar att läxor utgör ett ojämnt intrång på barnens fritid och sociala liv och eftersom en del elever behöver lägga ner mer tid på läxorna än andra, trots att en del lärare individualiserar läxorna. Frost menar vidare att det inte märks hur mycket tid och möda eleverna har lagt ner på läxorna för att få ett visst resultat på de efterkommande läxförhören eller proven. Kanske kan man enas om att ju mer tid man lägger ner på ett område man ska lära sig desto mer lär man sig och får bättre resultat. Detta tar då också tid ifrån familjens fritid. Man kan fundera över varför fritid är viktigt för föräldrar, familjer och barn. En orsak är att hjärnan också behöver återhämtning då det nyinlärdas befasts och beaktas.

6.1 Slutsatser

Vi drar följande slutsatser av resultatet av vår undersökning:

- Svaren vi fått från föräldrarna visar att de flesta föräldrar är positivt inställda till läxor, men kommentarerna avslöjar ändå att det råder en viss ambivalens kring läxorna. Vi tyckte oss kunna se att föräldrarna upplevde att tiden i skolan inte alltid räcker till, därför var föräldrarna villiga att hjälpa sina barn. Här spelar också tankar på barnens fortsatta skolgång in. Föräldrarna är beredda att ta ett stort ansvar för barnens läxor och tid för dessa prioriteras i familjens planering av sin fritid.
- Nästan alla som svarat på enkäten tycker att antalet läxor att hantera i hemmet per vecka är lagom, oavsett om antalet läxor är en eller tolv. Denna upplevelse motiveras ofta med att deras barn tar ett stort ansvar för sina läxor eller att deras barn har lätt för sig. Det är dock fler föräldrar som anser att de har för många läxor än det är föräldrar som anser att de har för få läxor. De anser sig lägga den tid som behövs till att hjälpa sina barn med läxorna, men att i vissa perioder blir det stressigt att hinna med. De flesta föräldrar är beredda att avsätta cirka en halvtimme per dag och barn till läxhjälp.
- Pedagogerna har nästan aldrig motiverat syftet med läxorna, utan detta framstår ofta som underförstått av föräldrarna. Man tror att syftet med läxor är att barnen ska befästa sina kunskaper och lära sig ta ansvar för desamma. Eftersom vi i vår undersökning inte hört pedagogerna i de berörda klasserna, kan vi inte veta om föräldrarna här har uppfattat syftet och motiven för läxor som pedagogerna menat.
- Föräldrarna upplever att läxorna är statiska och att exakt samma läxa ofta ges till alla barn, oavsett om de behöver den eller inte. De respondenter vi intervjuat har önskat att läxorna vore mer individanpassade än vad de är idag. Samtidigt uppskattas rutinerna kring läxor, så att man på förhand vet vilka läxor som skall komma och till vilken dag dessa ges.

6.2 Konsekvenser för vårt kommande yrkesliv

I Lpo 94 finner man, som vi tidigare nämnt, inget om hur man ska förhålla sig till läxor eller utnyttjandet av barnens lediga tid. Men läroplanen säger något om det samarbete som bör råda mellan skolans värld och hemmet. I Lpo 94 (Läraryrket, 2002) finner man följande:

- Skolans uppdrag: "I samarbete med hemmen skall skolan främja elevernas utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar." (Läraryrket, 2002:11)
- Läraren skall: "samverka med och fortlöpande informera föräldrarna om elevens skolsituation, trivsel, och kunskapsutveckling ..." (Läraryrket, 2002:19)
- Läraren skall: "samarbeta med elevens vårdnadshavare för att man tillsammans kan utveckla innehåll och verksamhet." (Läraryrket, 2002:19)

I de två första punkterna ovan kan vi, om vi vill, läsa in en motivering till varför vi skall arbeta med läxor. Den första punkten pekar på det ansvar även en del föräldrar i vår undersökning talar om (se 5.4 Ansvar). Den andra talar om insyn i barnens utveckling, vilket också några föräldrar menat att de får via läxorna (se 5.3 Läxors syfte). Den tredje punkten

blir intressant i det att vi frågade föräldrarna huruvida de kände att de kunde diskutera en läxa med läraren. Vår respondent Olle menade att han kunde, men inte ville, ge sig in i en diskussion med en lärare om läxor. Han menade att han som förälder bör ha förtroende för pedagogerna och varför de gör som de gör. Andra sa att de visserligen kunde ta upp en

diskussion, men att det var svårt att få gehör för sina synpunkter, och vi fick den uppfattningen att de till viss del resignerat i frågan. Detta är något som vi kan, bör eller till och med skall ta med oss ut i vårt yrkesliv. Det skulle kännas otillfredsställande om man inte kunde diskutera, och framför allt motivera varför man använder vissa metoder, och vilka poänger som finns med det. Det ingår dessutom i läraruppdraget att göra just det.

Under denna period har vi lärt oss mycket av respondenterna som har betydelse för vår kommande yrkesroll. Föräldrarnas uppgift är att verka för sitt barns utveckling, vilket vi sett att våra respondenter verkligen gör. Föräldrarna efterfrågar individanpassade läxor till sina barn i högre utsträckning än vad de har i dag. Vi som pedagoger måste också arbeta enligt styrdokumentet, där det står att pedagoger ska verka för en skola för alla. Våra respondenter har nu hjälpt oss i denna problematik och vi ser att man som pedagog kan möta föräldrarnas vilja genom att ge barnen individualiserade läxor utifrån de målen eleven satt upp i sin individuella utvecklingsplan. På detta sätt blir läxorna anpassade efter alla familjer, vilket också medför att man uppfyller styrdokumentets krav med en skola för alla. Det kan också medföra att en del barn/elever inte skall ha någon läxa, under hela eller delar av sin skolgång.

6.3 Förslag på fortsatt forskning

Som vi tidigare kunnat konstatera, med stöd av forskare som Hellsten, Lindell och Westlund, finns det inte mycket svensk forskning kring läxor. Vi har också sett att den svenska skolan på flera sätt skiljer sig från andra länder när det gäller arbetssätt och målsättning. Därför finner vi det viktigt att svensk forskning kring ämnet läxor fortsätter och intensifieras. Det är trots allt något som är en stor del av barnens och deras familjers vardag. Särskilt skulle vi vidare vilja belysa förhållandet föräldrar och läxor.

Lärare som ger läxor tar inte bara barnens fritid i anspråk, utan även föräldrarnas. Om en arbetsgivare lika förutsättningslöst skulle ta en arbetstagares fria tid i anspråk, skulle det förmodligen bli ett ramaskri. Vi skulle vilja veta mer om varför föräldrar inte i högre grad ifrågasätter intrånget på deras fritid. Även om man rent generellt är positiv, tycks många ändå vara av den uppfattningen att läxorna inte fungerar helt tillfredsställande, vare sig man anser dem för enkla, för många, irrelevanta, tråkiga, meningslösa och så vidare.

Det är också intressant att fundera på hur lärare ger läxor. Tar lärare reda på vilka förutsättningar de olika eleverna har för att klara av sina hemuppgifter och läxor? Funderar man på vilken makt man har över föräldrar och deras tid?

Både våra respondenter och de lärare vi läst om i litteratur och forskning, verkar vara överens om att det egentligen ska vara barnen själva som ska ta ansvar för sina läxor. Men vi har också sett att föräldrar är benägna att själva ta på sig ansvarsrollen för att läxorna över huvud taget ska bli gjorda. Vi *tror* att läxor oftast upplevs som stressande av eleverna och att de har många krav på sig från olika håll för att duga som individer. Samtidigt kan det säkert vara på det viset att en del elever upplever läxläsningen som en skön stund efter skolan där de äntligen får möjlighet att koncentrera sig, eftersom detta kan vara svårt i skolan. Därför skulle det vara intressant att få svar från elever hur de upplever läxor, men också försöka ta reda på vad lärare tror och tänker om just föräldrarnas situation.

7 LITTERATURFÖRTECKNING

- Carlgren, I. & Marton, F. (2002) *Lärare av i morgon*. Stockholm: Lärarförbundet
- Colnerud, Gunnel & Granström, Kjell (2002). *Respekt för läraryrket - om lärares yrkesspråk och yrkesetik*. Stockholm: HLS förlag
- Dysthe, Olga (red.) (2003). *Dialog, samspel och lärande*. Lund: studentlitteratur
- Egidius, H. (2001). *Skola och utbildning i historiskt och internationellt perspektiv*. Stockholm: Natur och Kultur
- Flising, Lisbeth, Fredriksson, Gunilla och Lund, Kjell (1996). *Föräldrakontakt*. Södertälje: Informationsförlaget
- Glasser, William. (1996). *Skola med kvalitet*. Jönköping: Brain Books
- Hellsten, Jan-Olof (1997). Läxor är inget att orda om. *Pedagogisk forskning i Sverige*. Årg 2 Nr 3. S 205-220. ISSN 1401-6788.
- Hellsten, Jan-Olof (2000). *Skolan som barnarbete och utvecklingsprojekt*. Uppsala: Uppsala University Library
- Johansson Eva (2005). *Möten för lärande. Pedagogisk verksamhet för de yngsta barnen i förskolan*. Myndigheten för skolutveckling
- Jönsson Bodil (1999). *Tio tankar om tid*. Stockholm: Brombergs bokförlag
- Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Leo, Ulf (2004). *Läxor är och förblir skolarbete*. Malmö Högskola
- Lindell, Ebbe (1989). *Hemarbetets (läxornas) utformning och effekter*. Lunds universitet Rapp.nr: 85:515
- Lindell, Ebbe (1990). *Läxor - hemarbetets utformning och effekter, Metarapport nr 2*. Stockholm: Skolöverstyrelsen
- Lundgren, Ulf P. (red.) (1996). *Pedagogisk uppslagsbok: från A till Ö utan pekpinna*. Stockholm: Informationsförlaget, Lärarförbundets förlag och författarna
- Lärarförbundet (2002). *Lärares handbok*. Stockholm: Lärarförbundet
- Lärarnas Tidning, (2005). "Jag ger läxor för att eleverna ska få en lugn stund med föräldrarna". *Lärarnas tidning* (5), s 22
- Nationalencyklopedin (1996)

- Qvortrup, Jens (1994). *Barn halva priset. Nordisk barndom i samhällsperspektiv*. Esbjerg: Sydjysk Universitetsforlag
- Sjøberg, S. (2005). TIMSS och PISA brickor i det politiska spelet. *Pedagogiska Magasinet*, (5), 10-19
- Sjöholm, L. Gottfrid (1932). *Handledning vid modersmålsundervisningen under första och andra skolåren*, Stockholm: P. A. Norstedt & Söners Förlag,
- Skolöverstyrelsen (1962). *Lgr 62 Läroplan för grundskolan*. SÖ-Förlaget.
- Skolöverstyrelsen (1969). *Lgr 69 Läroplan för grundskolan*. Stockholm: Svenska Utbildningsförlaget Liber AB.
- Skolöverstyrelsen (1980). *Lgr 80 Läroplan för grundskolan*. Stockholm: Liber Utbildningsförlaget.
- Steinberg M John (1992). *Läxläsning. En handbok för föräldrar, lärare och elever*. Falköping: Ekelunds förlag AB
- Svensson & Svensson (2005). *Meningen med läxor - En undersökning om läxor ur lärares perspektiv*, rappnr:ht05 2480-016 Göteborgs Universitet
- Säljö, Roger (2000). *Lärande i praktiken. Ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Bokförlaget Prisma
- Säljö, Roger (2003). Föreställningar om lärande och tidsandan. *Kobran, nallen och majjen*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.
- Thors Hugosson, Christina (red) (2005). *Värdera och utvärdera*. Stockholm: Lärarförbundets förlag.
- Trost Jan (2001). *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur
- Westlund, Ingrid (2004). *Läxberättelser - läxor som tid och uppgift*. Linköpings universitet

7.4 Internetsidor

- Folkpartiet liberalerna (2006). "Leve pluggskolan" Rapport Hämtad 6 november 2006 från http://www.folkpartiet.se/upload/Dokument/rapporter/levepluggskolan_fp.pdf
- Fredriksen, Ståle (2005). Läxor är ett brott! Hämtad 28 november 2006 från <http://www.aftonbladet.se/vss/foraldrar/story/0,2789,706411,00.html>
- Peter Frost (2005). "Läxplågan" Lärarnas tidning Hämtad 28 november 2006 från <http://members.fortunecity.com/valfrihet/nytt/homework.htm>

Södergren, K. (2004). "Läxor stjälar tid från familjen". *Ica-kuriren*, (35) Hämtad 9 november 2006 från http://www.icakuriren.se/ArticlePages/200410/04/20041004140431_Administrators073/20041004140431_Administrators073.dbp.asp

Vetenskapsrådet (u.å). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. ISBN:91-7307-008-4. Elanders Gotab. Hämtad 6 december 2006 från <http://www.vr.se/huvudmeny/forskningsetik/reglerochriktlinjer.4.2d2dde24108bef1d4a8800063.html>

8 BILAGOR

Bilaga 1 Missivbrev

2006-11-15

ENKÄTUNDERSÖKNING OM LÄXOR TILL FÖRÄLDRAR

Vi är två lärarstudenter som går vår sista termin på Lärarprogrammet vid Göteborgs universitet. Vår inriktning är barn i de tidigare åldrarna, dvs från förskoleklass till år 6. Just nu skriver vi vårt examensarbete och det kommer att handla om läxor ur föräldrars perspektiv.

Med denna enkät skulle vi vilja ha reda på hur du som förälder upplever ditt barns läxor. Med läxor menar vi allt skolarbete som barnet får hem och som är ämnat att göra efter skoltid. Det kan vara läsläxor, glosor, matematikuppgifter eller hemuppgifter av mer praktisk art, såsom att mäta upp sitt rum, intervjua en äldre person osv.

Svaren behandlas naturligtvis konfidentiellt och de enskilda svaren kommer inte ditt barns skola tillhanda. Den slutliga uppsatsen kommer dock att finnas publicerad inom ramen för Göteborgs universitet.

Lämna enkäten i det bifogade kuvertet till skolan senast fredagen den 24 november.

Vi är mycket tacksamma om du ville ta dig tid att besvara våra frågor. Det skulle vara en stor hjälp för oss, inte bara i arbetet med den här uppsatsen, utan också i vår framtida gärning som lärare. Samförståndet mellan föräldrar och lärare kan inte nog underskattas när det gäller att skapa ett gott arbetsklimat för era barn i skolan och en god grund för ett livslångt lärande.

Angela och Åsa

Kontakta oss gärna om du har några frågor:

Åsa Bergqvist asa.bergqvist@rixmail.se 031-93 71 78
Angela Johansson angela_johans54@hotmail.se 0520-42 72 00

Bilaga 2 Enkät

1a. Man Kvinna 1b. Födelseår: _____

2. Mitt barn är: __ __ år. Jag har också barn i åldrarna _____

3. Gift/sambo
 Ensamstående med delad vårdnad
 Ensam vårdnadshavare

4. Jag har genomgått:

- Grundskola
 Gymnasium
 Högskola/ Universitet

5. Hur tror du att skolan vill att du som förälder stöttar ditt barn med läxorna? Flera alternativ kan kryssas i.

- Påminna barnet om att göra läxorna
 Göra läxorna tillsammans med barnet
 Förhöra barnet på läxorna
 Vet ej

Annat: _____

6a. Hur många läxor hade ditt barn den senaste veckan?

Antal: _____

6b. Om du har fler barn i skolan, hur många läxor hade dina barn sammanlagt den senaste veckan?

Antal: _____

7. Anser du att det totala antalet läxor är:

- För få
 Lagom många
 För många

Kommentar: _____

8. Vad tror du syftet är med läxor? Flera alternativ kan kryssas i.

- Att barnet ska befästa sina kunskaper
 Att barnet ska hinna ikapp kursen i skolan
 Att barnet ska lära sig ta eget ansvar
 Att tiden i skolan inte räcker till
 Att du och barnet ska få en lugn stund tillsammans
 Att ge dig som förälder insikt i barnens skolarbete

Annat: _____

9. Anser du att du själv har de kunskaper som krävs för att kunna hjälpa ditt barn med läxorna?

- Alltid Oftast Ibland Sällan Aldrig

10. Hur mycket tid anser du, att du har för att hjälpa ditt barn med läxor per dag?

- Ingen tid 31 min – 1 timma
 15 min eller mindre mer än 1 timma
 16 min – 30 min

11. Vad är din generella inställning till de läxor ditt barn får i skolan?

- Positiv, därför att: _____
 Negativ, därför att: _____
 Vet ej

Har du ytterligare synpunkter på läxor så skriv dem gärna här eller på separat ark:

Eftersom inte alla frågor om läxor kan besvaras med en enkät, vore vi mycket tacksamma om vi fick kontakta några av er för en intervju.

- Ni får gärna kontakta mig för en intervju

Mitt namn är _____

Mitt telefonnummer är _____

Min e-post är _____

Är du inte intresserad av att vara med på en intervju om läxor, lämnas enkäten anonymt i det bifogade kuvertet.

Ett stort tack för hjälpen!

Angela Johansson och Åsa Bergqvist

Bilaga 3 Intervjufrågor

Intervjufrågor

Presentation av oss, vad vi vill med undersökningen m.m

Kolla av om vi förstått personuppgifterna rätt som den intervjuade har uppgett. Tex Antal barn och ålder på barnen, civilstånd, Vilken utbildning och yrke föräldern har kanske är intressant?

TYP AV LÄXOR

1A Vilken typ av läxor förekommer hemma hos er? (glosor, skrivläxa, hemuppgifter)

1B Hur upplever **du** de läxorna? (Roliga? Meningsfulla? Slentrianmässiga? etc.)

1C Kan du tänka dig en annan utformning (annan typ) av läxor eller hemuppgifter?

ANTAL LÄXOR

2A I enkäten (läxor senaste veckan/totala antalet) har du svarat att ditt/dina barn totalt hadeläxor. Var det en normal vecka? (vad beträffar antalet)

2B Du ansåg att det totala antalet läxor var för få/lagom många/för många. Hur tänker du då?

TIDSÄTGÅNG

3 I enkäten har du svarat hur mycket **tid du anser du har** för att hjälpa ditt barn med läxorna..... Men hur lång **tid brukar du lägga ner** på barnets läxor?

4 Hur planerar du familjens tid i förhållande till läxorna? (rutiner?)

ANSVAR

5A Vem i familjen tar ansvar för att barnens läxor blir gjorda? (Barnen själva, mamma, pappa, släkting, annan)

5B Hur stöttar du ditt barn?

TYP AV LÄXOR

6A Är barnens läxor strukturerade, typ matte på tisdagar, engelska på onsdagar osv?

6B Vad anser du om det? På vilket sätt är det bra/dåligt?)

PRESS?

7 Hur upplever du generellt **din** läxsituationen i hemmet? (merarbete, insikter i skolarbetet, bråk, trevlig stund tillsammans med ditt barn, skuld känslor m.m.)

8 Har du några funderingar på hur skolan skulle kunna underlätta läxhanteringen för er föräldrar? (läxor på fritids/förlängd skoldag)

LÄXORS SYFTE

9A När du tänker på syftet med läxor (fråga 8), är det då vad du själv antar att syftet är, eller har syftet med läxorna klargjorts av någon annan, tex läraren?

9B Om läraren har angett syfte med en viss läxa, hur har han/hon lagt fram syftet? (veckobrev, kontaktbok, föräldramöte el dyl)

9C Skulle du kunna diskutera utformningen av en läxa med läraren?

PERSONLIG INSTÄLLNING

10A Röster höjdes i samband med valet på fler läxor i skolan. Vore det positivt eller negativt med fler läxor i skolan?

10B På vilket sätt skulle det vara positivt/negativt?

11A Vore det positivt eller negativt om läxor avskaffades helt?

11B På vilket sätt skulle det vara positivt/negativt?

AVSLUTNING

13 Finns det något mer du skulle vilja kommentera eller några tankar du vill lägga till?

(14 Hur har du upplevt att samtala om läxor? (ev. nya tankar)